

TETTSTADANALYSE LONEVÅG

Tettstadanalyse med fokus på historisk utvikling, stadeigne
kvaliteter og sentrumsutvikling

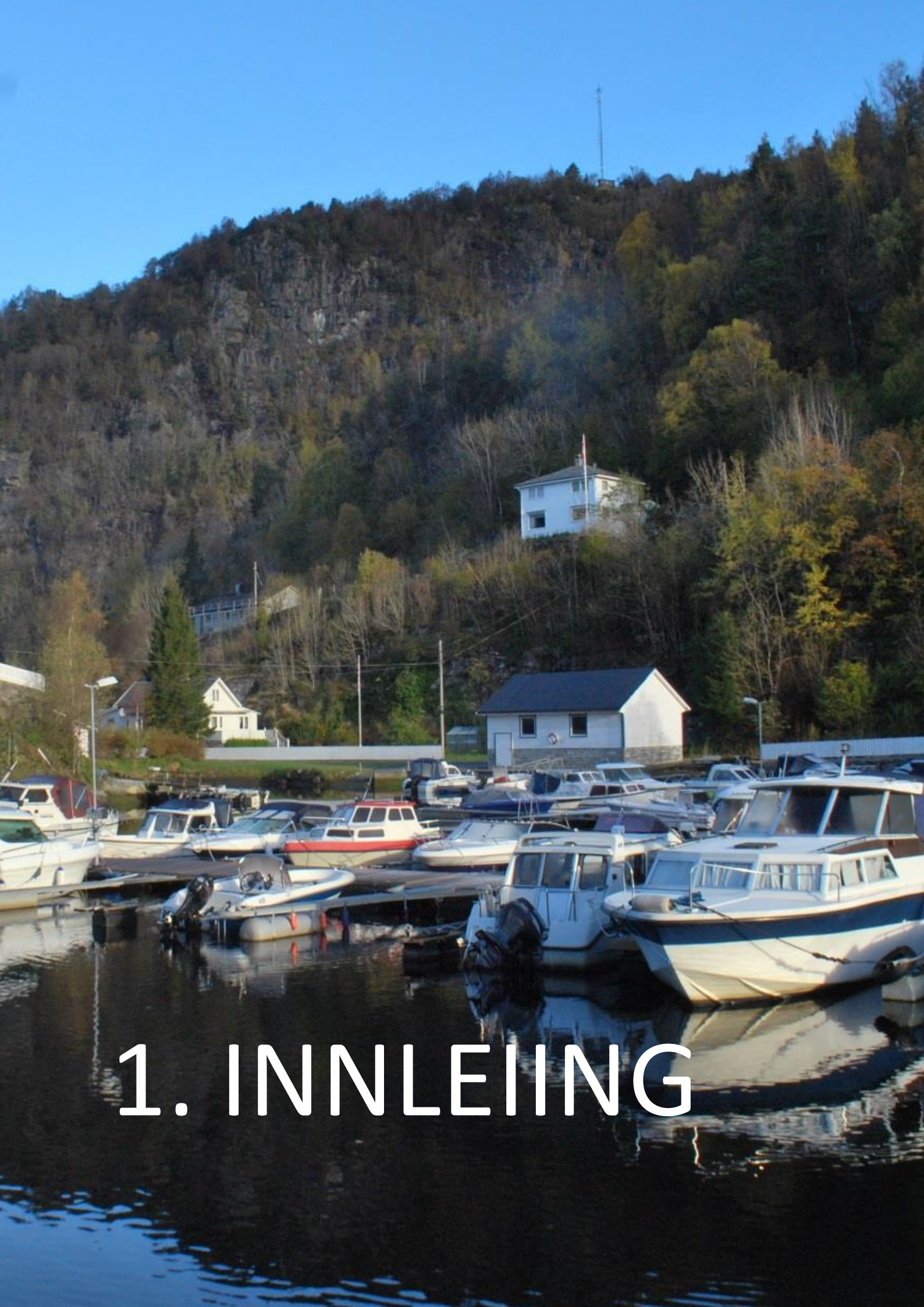

PLANAVDELINGA, ØSTERØY KOMMUNE
Mars 2017

INNHALD

1.	INNLEIING	4
1.1.	Kva er ei tettstadanalyse og kvifor treng Lonevåg ei slik?	5
1.2.	Føresetnader for analysen og tidlegare prosess	7
1.3.	Føremål og avgrensingar	7
1.4.	Metode	10
1.5.	Medverknad og Samarbeid	10
1.6.	Oversiktskart Lonevåg	11
2.	HISTORISK UTVIKLING	12
2.1.	Gamle Lonevågen	13
2.2.	Utviklinga av knutepunktet og handelsstaden Lonevåg	14
2.3.	Utviklinga av industristaden Lonevåg	16
2.4.	Lonevåg vert kommunesenter	17
2.5.	Utviklinga av dagens Lonevåg	18
2.6.	Folketalsutvikling	20
3.	NATUR OG LANDSKAP	21
3.1.	Overordna landskapstrekk	22
3.2.	Topografiske nivå	24
3.3.	Strandsona	25
3.4.	Blå-grøn struktur i sentrum	26
4.	TRAFIKK OG KOMMUNIKASJON	27
4.1.	Overordna struktur	28
4.2.	Kollektivtrafikk	29
4.3.	Parkering i sentrum	30
4.4.	Fotgjengarar og syklistar	31
4.5.	Barnetråkkregistreringar	32
5.	BUSTAD, HANDEL OG REKREASJON	33
5.1.	Overordna struktur	34
5.2.	Brotområde i sentrum og sentrumsaksen	35

5.3.	Sentrumsstruktur	37
5.4.	Bygningstypologi i sentrum	39
5.5.	Bustadområde og bustadtetthet	40
5.6.	Lokalisering av offentlege og Private tenester	41
5.7.	Handels- og Næringsområder	42
5.8.	Idrett og rekreasjon	44
5.9.	Møteplassar for barn og unge	45
5.10.	Eigedomsstruktur	46
6.	BYGNINGAR OG ENKELTELEMENT	47
6.1.	Kulturminne og SEFRAK	48
6.2.	Industrielle kulturminne	53
7.	VEGEN VIDARE	54
7.1.	Vegen vidare	55
7.2.	Korleis gjenscape eit levande lonevåg ?	56
	Bileteliste	59
	Figurliste	60
	Kjelder	62

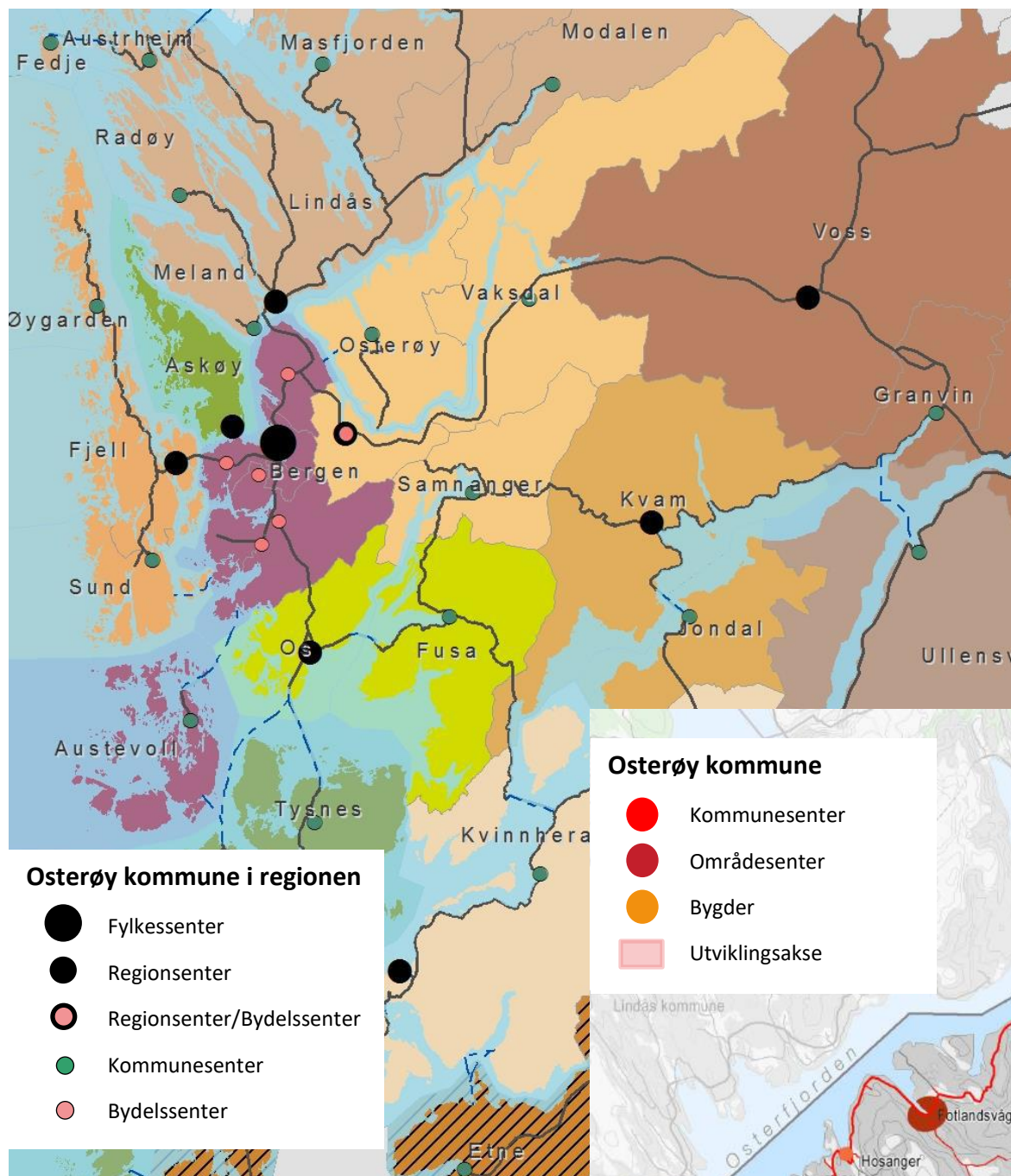
1. INNLEIING

1.1. KVA ER EI TETTSTADANALYSE OG KVIFOR TRENG LONEVÅG EI SLIK?

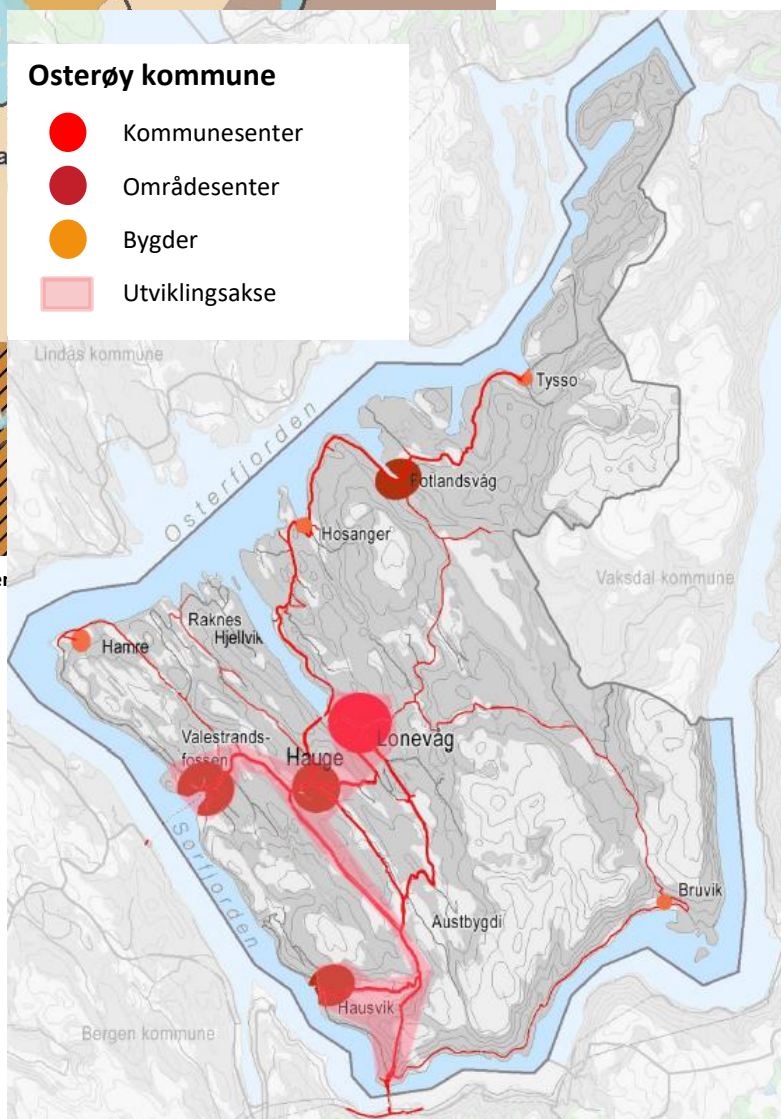
Ei stadanalyse tar utgangspunkt i ein konkret fysisk stad som studieobjekt. Det finnst ei rekkje ulike tilnærmingar til stadanalyse som metode.

Lonevåg har ei viktig rolle som kommunesenter for Osterøy og som eit senter for handel, industri, idrett, skule og offentlege tenester i kommunen. Lonevåg sin lokalisering sentralt på øya gjer at tettstaden er eit knutepunkt internt i kommunen, men gjer tettstaden samstundes mindre relevant i eit regionalt perspektiv. Osterøy har relativt høg handelslekkasje og fleire tilbod er lokalisert i kringliggande kommunar. Indre Arna er næraste regionsenter (Figur 1 og 2).

Tettstaden er i dag prega av å vere ein plass med fleire tilbod og tenester, utan eit heilskapleg og lesbart uttrykk. Sentrum i Lonevåg har utvikla seg gjennom fleire ulike utfyllingar i Hatlandsvågen og bærer preg av tilfeldige løysingar og ei bilbasert planlegging. Sidan kommunesamanslåinga i 1964 har det vore lite fokus på utvikling av estetiske kvalitetar og sosiale møteplassar i Lonevåg. Samstundes har ny veg frå Hauge skapt ein ny trafikksituasjon i sentrum. Ei tettstadanalyse vil kunne skildre den historiske prosessen og samfunnsutviklinga som formar dagens Lonevåg. Samstundes vil den kunne synleggjere kvalitetar, utfordringar og moglegheiter staden har. Dette vil kunne vere eit felles utgangspunkt for vidare planlegging og utvikling av Lonevåg som ein tettstad der folk vil bu, jobbe og leve.

Figur 1 Osterøy kommune i regionen (kart frå regional plan for attraktive ser

Figur 2 Osterøy kommune

1.2. FØRESETNADER FOR ANALYSEN OG TIDLEGARE PROSESS

Arbeidet med ei tettstadanalyse for Lonevåg har føregått sidan 2004. I 2004 vart det oppnemnd ei politisk prosjektgruppe som skulle ha ansvar for å utarbeide analysen og kommunen fekk 50.000 kroner i økonomisk stønad frå Hordaland Fylkeskommune til dette arbeidet. Analysen vart ikkje ferdigstilt.

Arbeidet vart tatt opp igjen i 2008 og det vart oppnemnd ei politisk referansegruppe for tettstadanalysen som erstatning for prosjektgruppa som vart oppnemnd i 2004. Dermed vart ansvaret for å utføre arbeidet flytta over til planavdelinga i kommunen. I perioden 2008-2009 vart det gjennomført eit grundig arbeid med tettstadanalysen. Eit godt datagrunnlag og ei rekkje presentasjonar vart produsert. Tettstadanalysen vart likevel ikkje ferdigstilt. Med utgangspunkt i den tidlegare prosessen og datagrunnlaget som allereie er opparbeida vert tettstadanalysen ferdigstilt i denne rapporten.

1.3. FØREMÅL OG AVGRENSINGAR

Om stadanalysen skal fungere som eit konstruktivt verkty for vidare utvikling og planlegging er det viktig at det leggjast klare føringar for føremål og avgrensingar på eit tidleg stadium i analysearbeidet. Føremål og avgrensingar som er skildra under er gjort med bakgrunn i målsettingar i kommuneplanens arealdel (2011) og tidlegare føremål i analysearbeidet.

FØREMÅL

Stadanalysen skal

- *Synleggjera historisk utvikling og fysisk utgangspunkt i Lonevåg fram til i dag.*
- *Peike på kvalitetar, utfordringar og moglegheiter i tettstaden.*

TEMATISKE AVGRENSINGAR

Vidare er det gjort avgrensingar som legg føringar for analysearbeidets tematiske fokus. Den tematiske avgrensinga som er valt er:

- **Sentrumsutvikling**
Det er naudsynt med eit 'djupdykk' i sentrumsområdet som ser på både bruk i høve føremål, bygningsmassar og romma mellom desse. I tillegg til å vidareutvikle gode kår for næringsutvikling/handel bør analysen diskutere kva ein kan tilføre sentrumsområdet for å utvikla rom for handling – eit levande sentrum.

GEOGRAFISK AVGRENSING

Tettstadanalysa si geografiske avgrensing er gjort med tanke på landskapsform og dei områda som historisk og geografisk vender seg mot Hatlandsvågen og Lonevågen. Figur 3 syner den geografiske avgrensinga for tettstadanalysen i kvit linje. Vidare er sentrumsområdet i Lonevåg merka i ein lys raud farge. Mens den tematiske avgrensinga legg føringar for fokuset i analysen er det viktig å sjå staden som heilskap. Dette er føresetnaden for den geografiske avgrensinga.

Bilete 1: Analysa si geografiske avgrensing

DEFINISJON OG BRUK AV OMGREP: TETTSTAD, SENTRUM, SENTER

Tettstad, sentrum og senter er omgrep som ofte vert brukt utan ei tydeleg avgrensing. Bruk av omgrep i denne analysen har som mål å følgje definisjonar sett av statlege og regionale myndigheiter. Analysen tar utgangspunkt i definisjonar sett av Hordaland fylkeskommune (HFK) og Statistisk Sentralbyrå (SSB). Osterøy har fleire tettstader og Lonevåg er ein av dei største tettstadane i kommunen. SSB definerer eit tettstad som ein plass der det bur minst 200 personar og der avstanden mellom bustadane ikkje er meir enn 50 meter.

I analysen nyttar ein fleire omgrep som er definert av Hordaland fylkeskommune i *Regional plan for attraktive senter i Hordaland – senterstruktur, tenester og handel* (2014). I planen differensierer ein mellom omgrepa *senternivå*, *senterstruktur*, *senter* og *sentrum*. HFK skriv:

Senter er ein tettstad som inneheld senterfunksjonar som handel og tenester. Ein liten tettstad kan vere eit viktig senter fordi den inneheld senterfunksjonar. Sentrumsområdet er det arealet senterfunksjonane er lokalisert innanfor. Ikkje alle sentera i Hordaland har eit klart definert sentrum (s. 14).

Lonevåg har eit lite definert sentrumsområdet og i analysen nyttar ein òg omgrepet sentrumsakse for å skildre korleis senterfunksjonane strekker seg over eit lengre område.

Tettsted: En hussamling skal registreres som et tettsted dersom det bor minst 200 personer der og avstanden mellom husene ikke overstiger 50 meter. Det er dog tillatt med et skjønnsmessig avvik utover 50 meter mellom husene i områder som ikke skal eller kan bebygges. Dette kan for eksempel være parker, idrettsanlegg, industriområder eller naturlige hindringer som elver eller dyrkbare områder.

(<http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/beftett>)

Senter: Geografisk stad med funksjonar som offentlege og private tenester, handel med meir som fungerer som eit knutepunkt for eit omland. Senter fastsetjast i regional eller kommunal plan (s. 8, 2014).

Sentrum: Den mest sentrale delen av byen eller tettstaden. Sentrum er eit konsentrert og avgrensa område med ein gangbar kjerne (s. 8, 2014)

Omgrepet **senterstruktur** omfattar både det einskilde senteret i relasjon til omlandet, og relasjonen mellom dei ulike sentera. Sentera i fylket er plassert i eit hierarki på bakgrunn av befolkningsstorleik og kva for servicenivå det einskilde senter skal kunne tilby (s. 11, 2014).

Senternivå: Fylkessenter, regionsenter, kommunesenter, bydelssenter, lokalsenter eller nærsenter (s. 8, 2014)

(Regional plan for attraktive senter i Hordaland – senterstruktur, tenester og handel 2014)

1.4. METODE

Med utgangspunkt i val av type stadanalyse er det fleire vegval i høve val av konkret metode. I denne stadanalysen nyttar ein dei to tilnærmingane *kvalitativ stadanalyse* og *realistisk byanalyse* (Miljøverndepartementet, 1993). Kombinasjonen av desse to tilnærminga gjev ein metode som både har eit fokus på stadens heilskaplege karakter, uttrykk og landskap og som samstundes mogleggjer ein analyse av stadens fysiske løysingar og samanheng.

Realistisk byanalyse legg vekt på samspelet mellom form og samfunn. Metoden søkjer med utgangspunkt i stadens historie å beskrive stadens arkitektoniske form slik den kjem til uttrykk i dag. Idégrunnlaget baserer seg på tanken om at samfunnsmessige endringar og prosessar, samt kulturelle verdiar og impulsar, kjem til uttrykk i stadens fysiske form (Miljøverndepartementet, 1993).

Kvalitativ stadanalyse som metode tar utgangspunkt i staden som ramma omkring dagleglivets konkrete hendingar og uttrykk. Målet er å sjå staden som ein heilhet med det samspill av kvalitetar og uttrykk som gjev staden sin karakter og identitet. Ei kvalitativ stadanalyse tar utgangspunkt i landskapet som ein grunnidentitet og som førande for fysisk stadforming (Miljøverndepartementet, 1993).

1.5. MEDVERKNAD OG SAMARBEID

For å sikre breidde i analysen vart det oppretta ei politisk referansegruppe som har medverka med synspunkt og diskusjon. Administrativt har leiarkollegiet i Osterøy kommune og vore involvert. Skulane og barnehagen har registrert område dei nyttar til lek og uteskule gjennom eit barnetråkkprosjekt som vart gjennomført i samband med stadanalysen og rullering av kommuneplanens arealdel.

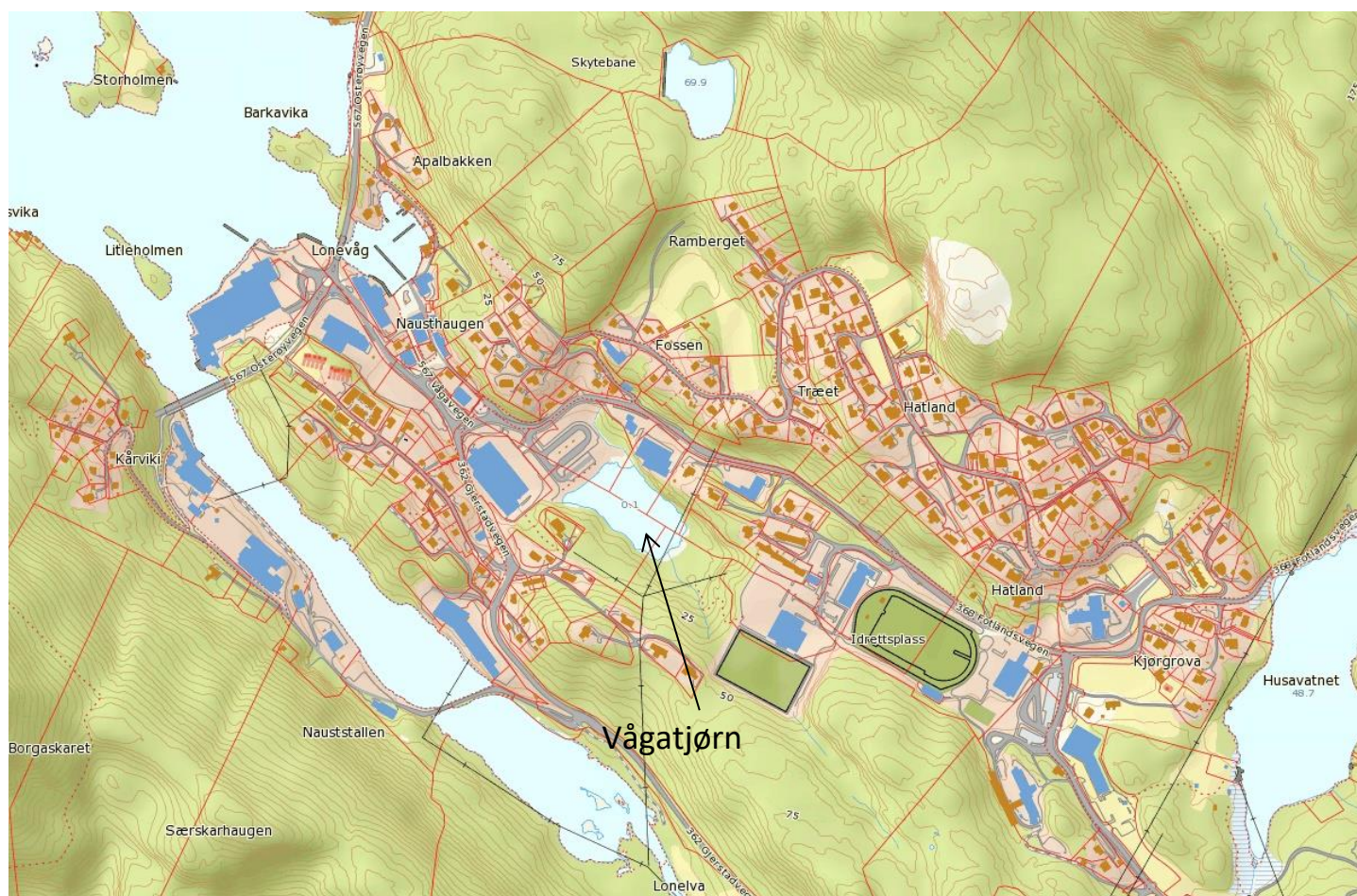
Vidare har det vore arrangert ein prosjektdag med ungdomskulen der Lonevåg var tema. 10. klasse deltok på denne dagen og utforma fleire visjonar for sitt framtidige Lonevåg.

I 2009 vart det invitert til ope møte i Lonevåg. Der kom representantar frå grendaråd, handelsstand, idrett, bebuarar med fleire. Her vart det presentert foreløpige funn i analysen og ein ynskte å kvalitetssikra dette arbeidet. Møtet vart avslutta med ein idédugnad kring Lonevåg si framtid.

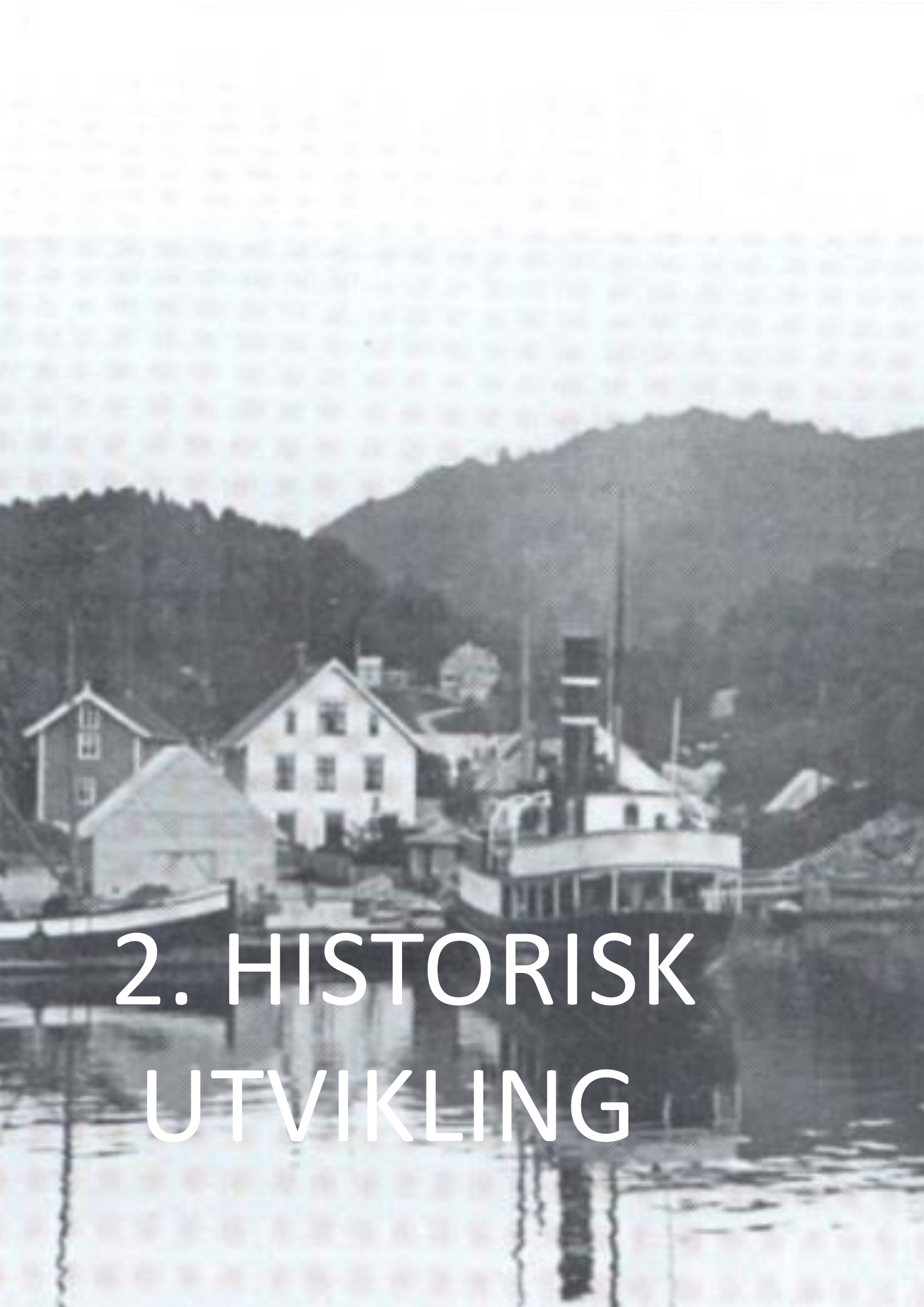
1.6. OVERSIKTSKART LONEVÅG

Figur 3 Kart – Lonevåg (ca 1930)
(Njåstad & Solberg, 2006).

Figur 4 Oversiktskart over Lonevåg

A black and white photograph of a coastal town. In the foreground, a large, dark-hulled ship with a white superstructure and a prominent smokestack is docked. Behind it, several multi-story buildings with gabled roofs are visible. The background features a steep, forested hillside or mountain. The water in the foreground shows reflections of the ship and buildings.

2. HISTORISK UTVIKLING

2.1. GAMLE LONEVÅGEN

Sjøen har vore ein viktig føresetnad for busetnad og utvikling i Lonevåg. I løpet av eldre jernalder (ca. 500 fvt. – 500 evt.) busette dei første menneske seg her på Osterøy og mykje tyder på at dei etablerte seg inst i Lonevågen. Fornminne frå yngre jernalder beståande av to nausttufter og ein mannsgrav er lokalisert i Støvika i Vågatjørn, inst i den opphavlege Hatlandsvågen. Den største av dei to nausttuftene var 29 meter lang og er datert til mellom år 700-900 (Indrelid, 1996). Arkeologiske funn frå staden er i dag på Bergen Museum.

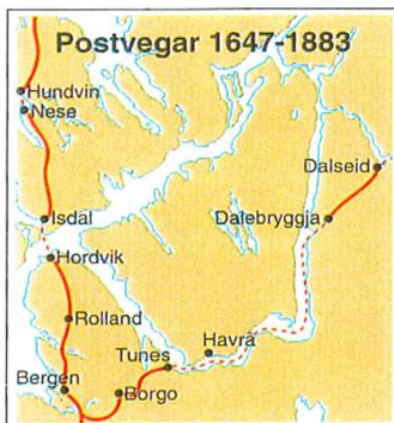

Figur 5 Kart over Lonevåg frå 1859

Gardane lengre frå sjøen vart opparbeida etappevis. Naturressursane utgjorde livsgrunnlaget, men med tida vart handel òg ei viktig inntektskjelde. Handelsreisande var avhengig av å få frakta varer sjøvegen til Bergen. For gardane i området var Lonevågen eit naturleg knutepunkt for kommunikasjon langs sjøvegen. Innlandsgardar utan sjøline måtte

Figur 7: Fjerdingsvegmerke i Osterfjorden

Figur 6: Postvegar Osterøy

gjere avtalar med kystgardane Lono og Hatland for å få setje opp naust, og utover på 1600-talet hadde det utvikla seg eit stort naustmiljø i Lonevågen, inn mot Lono (Vatle, 1997). Der hadde bygdene Austbygdi, Gjerstad, Skistad, Solbjørg, og Lono nausta sine på Lono-sida av vågen, medan Mele, Espevoll, Rongve, Vevle og Revheim hadde nausta sine på Revheim-sida. Gardane nord for Lonevåg hadde nausta sine i Hatlandsvågen (Njåstad & Solberg, 2006). Med optimale vindtilhøve tok det omlag 6 timar å reise i båt frå Lonevåg til Bergen. Lonevågen var for grunn for større farty, og då dampbåten kom på siste halvdel av 1800-talet vart etter kvart all ferdsle konsentrert rundt Hatlandsvågen der grunnen var djupare. Når folk snakkar om "Vågen" i dag, er det vanlegvis Hatlandsvågen dei viser til. I 1865 kan ein lese om dampbåt i Lonevåg for fyrste gong. Men det tok enno mange år før det vart vanleg for folk å reise med dampbåten. Med dampbåten vart Lonevåg i endå større grad enn før eit knutepunkt for transport og handel (Vatle, 1997).

2.2. UTVIKLINGA AV KNUTEPUNKTET OG HANDELSSTADEN LONEVÅG

Dampbåten, og dei moglegheitene som kom med dette nye kommunikasjonsmiddelet, knytte Osterøy og Lonevåg nærare saman med omverda. Reisetida vart nedkorta, og det vart lettare å frakte varer bilete 3 (Vatle, 1997). Den første tida dampbåten kom til Lonevåg, var det ikkje kai. Dampbåten kom innom Storholmen, og last og passasjerar vart frakta fram og tilbake derifrå i robåt. Etter kvart vart det bygd to kaier, ei på Loneset og ei i Hatlandsvågen (Njåstad & Solberg, 2006). I tillegg til å styrke staden sin posisjon som kommunikasjonsknutepunkt, var også dampfarten avgjerande for etablering av handelsverksemd i Lonevåg. Når folk likevel skulle ned til Vågen for å hente eller levere varer, kunne dei like gjerne handle medan dei var der. Samstundes vart det mindre attraktivt å etablere næringsverksemd i innlandsbygdene. I 1870 vart det etablert handel i Lonevåg for første gong, og i åra som følgde fekk Lonevåg fleire tenester som meieri, post, slakteri, bakeri og rikstelefon. I 1890 vart Indre Nordhordland Damplag skipa, og Lonevågen vart enderute for båtruta i ytre Osterfjord. Dampbåten, eller "Dampen" som den vart kalla, kom seint på kvelden, og la frå kai igjen tidleg neste morgon. Dampen skapte liv i sentrum i Lonevåg (Vatle, 1997). Det var alltid mykje folk når Dampen kom og drog, og butikkane var opne så lenge det var folk i sentrum.

Bilete 2: Lonevåg, 1911 (Njåstad & Solberg 2006)

Bilete 3: Lonevåg, 1930 (Njåstad & Solberg, 2006)

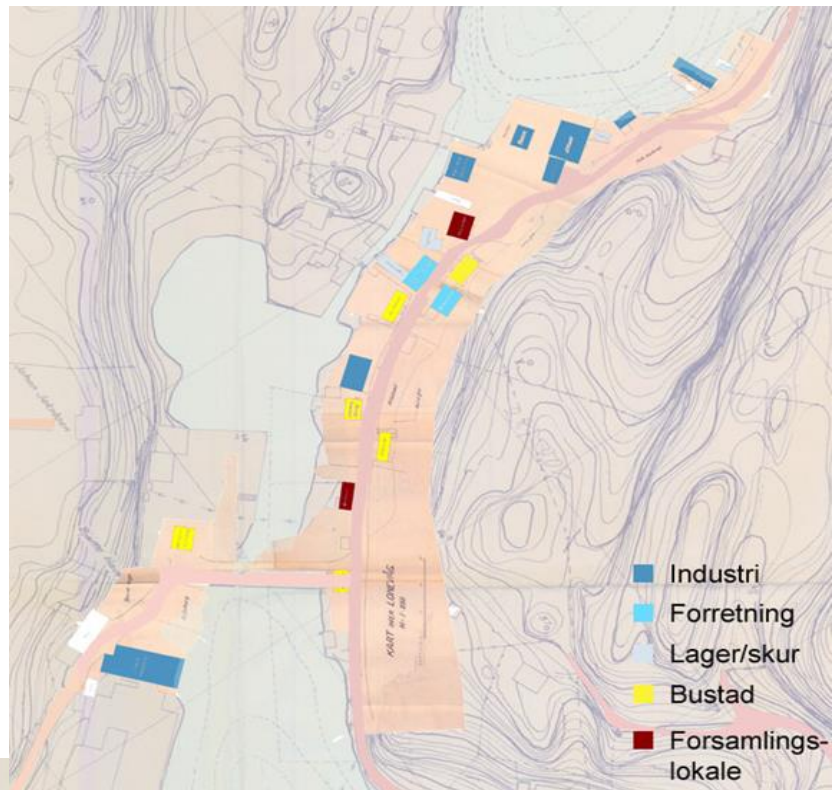
Ingunn Rongved skildrar livet rundt Dampen slik:

”Me som var born i 30- og 40-åra hugsar Vågen som eit aktivt senter. Dampen var livsnerva. Det var stort å koma skridande ned landgangen når kaien var full av folk – me hadde vore i byen! Det var stor aktivitet med lasting og lossing av alle dei varer og folk og fe som skulle til for å halde eit samfunn i gong....Ved telefonstolpane sto hestane bundne med sekker over ryggen og høypose om mulen. Oppe på brua stod kapteinen i all sin velde, og trisa om bord med kvitt forkle og kappe keik gjerne ut frå sine gemakker der det skein i blankpussa møblar og messing. Jau, det var stil over «gamle Dampen»” (Vatle, 1997: 219)

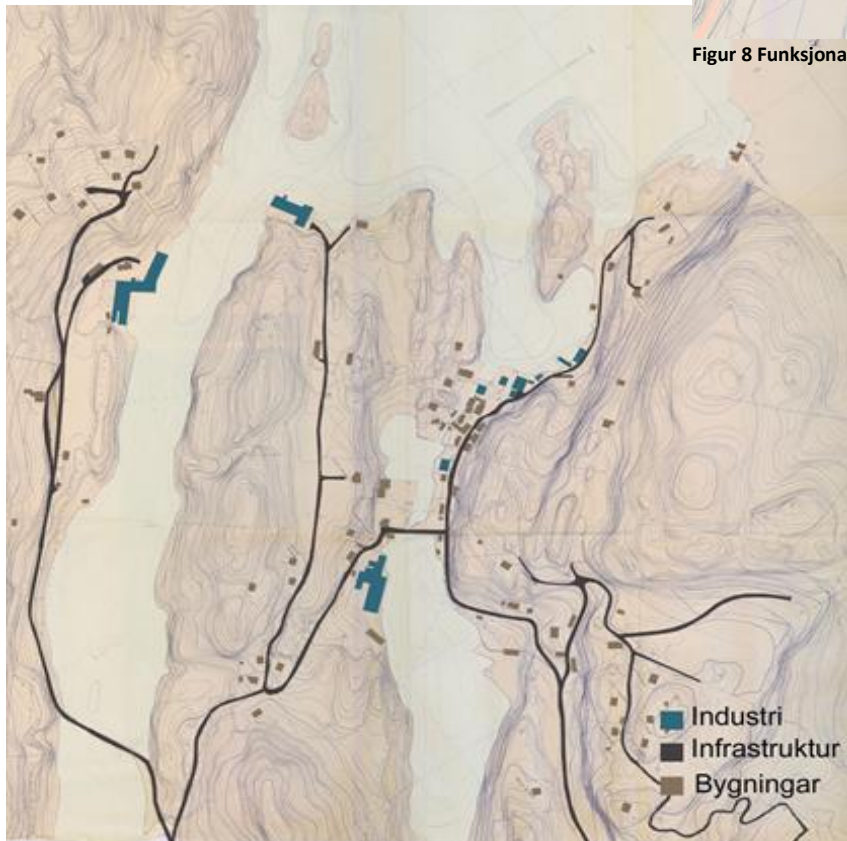
På 1920-talet kom bilen til Osterøy. På midten av 1930-talet vart vegen frå Valestrand-Lonevåg-Fotlandsvåg utbetra. Dette la til rette for motorferdsle. I 1937 skipa dampbåtlaget Osterøy Billag saman med nokre private bileigarar (Vatle, 1997). Det vart då skipa ruter frå Lonevåg til Haus. Det vart etablert rute frå Lonevåg til Valestrand i 1945. I 1951 tok det ca 2 timar å reise frå Lonevåg til Bergen med buss.

2.3. UTVIKLINGA AV INDUSTRISTADEN LONEVÅG

Nærleik til dampkai og handel gjorde også Lonevåg til ein attraktiv stad for lokalisering av verksemder og industri. I 1889 flytta Borge garveri verksemda si frå Borgavatnet til Kårvika i Lonevåg. På slutten av 1800-talet og byrjinga av 1900-talet vart det etablert fleire beslag- og møbelfabrikkar i Lonevågsområdet. På 1950-talet var Lonevåg blitt den leiande industristaden på øya (Vatle, 1997). I ei undersøking som vart gjort i samband med regulering av Lonevåg vart det i 1951 registrert 10 verksemder i Lonevåg. Dei fleste som var tilsett i industrien budde i Lonevåg, eller i nær omkrins.

Figur 8 Funksjonar i Lonevåg sentrum, 1942

Figur 9 Funksjonar i Lonevåg, 1950

Etter kommunesamanslåinga vart Lonevåg sin posisjon som nærings- og industrisenter styrka. I 1963 omsette industrien i Lonevågsområdet for 38% av totalomsetninga for industrien i den framtidige Osterøy kommune. I 1972 utgjorde omsetninga til industrien i Lonevåg 53% av den totale omsetnaden til industrien i kommunen. Borge Krumlærfabrikk hadde vorte den største industriarbeidsplassen i kommunen med 105 tilsette. Andr. Jacobsen a/s tilsette 70 (Statistikk frå Osterøy Industrilag).

2.4. LONEVÅG VERT KOMMUNESENTER

Då det vart bestemt at Osterøy skulle verte ein kommune, var det ulik oppfatning om kvar eit framtidig kommunesenter med administrasjonsbygg skulle liggja. I framlegget til

Figur 10 Herads- og prestegjeldsgrenser på Osterøy

komiteen som skulle sjå på framtidig kommunestruktur i Hordaland på 1950-talet, framhevast Hausvik og Valestrand som moglege administrasjonssentra i den framtidige Osterøy kommune. Kommunikasjon inn mot Bergen og andre delar av Hordaland vart viktige argument. For folk som budde i Haus- og Valestrandsområdet var det eit generelt ynskje om å leggje det nye administrasjonsbygget til deira respektive bygder. Men det var andre krefter i kommunen som ynskte eit kommunesenter som var lett tilgjengeleg frå heile øya. Lonevåg var på den tida det mest naturlege vegknutepunktet i kommunen, trass i at ny vegtrase til Bysheim enno ikkje var bygd. I tillegg vart det peika på at Lonevåg var den staden i kommunen med størst folketalsauke, og med ein relativt ny og omfattande reguleringsplan, var det den staden som hadde best plass for ytterlegare industri- og bustadbygging. Saka om nytt administrasjonsbygg var oppe i Formannskapet i den nyleg samanslåtte Osterøy kommune i 1964, men det vart gjort vedtak om å utsetje saka. I ei jubileumsavis for Bergen Sparebank skriv dåverande ordførar Gerhard Bøe i 1973 om åra etter kommunesamanslåinga:

”Ut frå den kommuneinndeling som var fram til 1964 hadde det i kvart bygdelaug vakse fram fleire små bygdesenter. Noko heilt naturleg senter for heile kommunen hadde me difor ikkje. Dette kan vera både ein styrke og ein veikskap. Det er sjølvstøtt lettare å få sterk oppslutning om dei einskilde tiltak, dersom ein meir kan sjå bort frå dei tidlegare grenser. Det er likevel semja om å halda oppe og so langt råd er styrkja dei lokale sentra i grendene”.

I 1970 vart det vedteke å leggje nytt administrasjonsbygg til Lonevåg, nærare bestemt Hatland. Fram til 1978, då rådhuset i Lonevåg vart bygd, var administrasjonen til kommunen spreidd på dei gamle kommunesentra som låg på øya. Sidan vegnettet i tillegg var dårleg, var dette ei utfordring for administrasjon og kommunikasjon generelt.

2.5. UTVIKLINGA AV DAGENS LONEVÅG

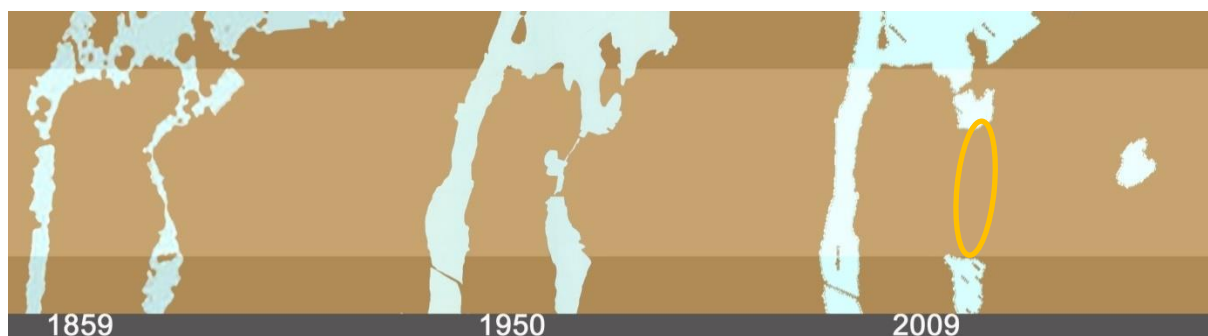
Bilete 4: Lonevåg, 1963 (Njåstad & Solberg, 2006).

Bilete 5: Lonevåg, 1997 (Vatle, 1997)

Størstedelen av flata som me i dag kjenner som Lonevåg sentrum, er utfylte massar.

Eksakte årstal for utfyllingane er ikkje kjend. Kart frå 1950 syner ei endring med delvis utfylling, med kanalar og molo som strekte seg frå den eine til den andre sida. Frå den gong er det gjort fleire utfyllingar, og i 2005 vart området som i dag er i bruk til kollektivhaldeplass også fylt ut.

Figur 11 Utfylling av Lonevåg sentrum

Lonevåg er i dag administrasjonssenter i kommunen, og har dei siste tiåra styrka sin posisjon som sentrum for offentlege tenester og næringsverksemd i kommunen.

På 1980- og 90-talet var det fleire nyetableringar av forskjellige typar næringsverksemd i Lonevåg. I 1983 flytta Osterøy Energi frå Valestrand til Lonevåg, og fleire nye forretningar opna i Lonevåg sentrum på denne tida. Fleire av bygga i Lonevåg sentrum vart oppført i denne perioden. Lonevåg senter opna i 1987. I 1984 vart sjukeheimen på Hatland teke i bruk, og i 1985 vart Osterøykroa bygd. Ein hadde frå før eit større bussanlegg i sentrum, og det som i dag er bussterminal for Tide vart bygd i 1975. Mange av forretningane i Lonevåg flytta inn i Osterøy Senter då dette vart bygd i 1998.

Lonevåg er også etablert som skulesenter i kommunen. Etter samanslåinga av kommunen vart det vedteke at det skulle byggjast ein ny ungdomsskule for heile Osterøy kommune, og at denne skulle plasserast på Hatland. Den nye skulen vart teken i bruk 1969. Men etter dette vart skulestrukturen desentralisert igjen, og det vart ungdomsskuleklasser i bygdene Haus, Bruvik, Fotlandsvåg og Valestrand. Dette skulle vare heilt fram til år 2000, då ungdomsskulen på Lonevåg igjen vart felles for heile kommunen. I tillegg til ungdomsskulen på Hatland er det i dag ein privat ungdomsskule i Valestrand. Ny barneskule på Hatland vart bygd i 1999, samstundes som den gamle skulen på Fitje vart lagt ned. Utviding av Lonevåg skule stod ferdig i 2015.

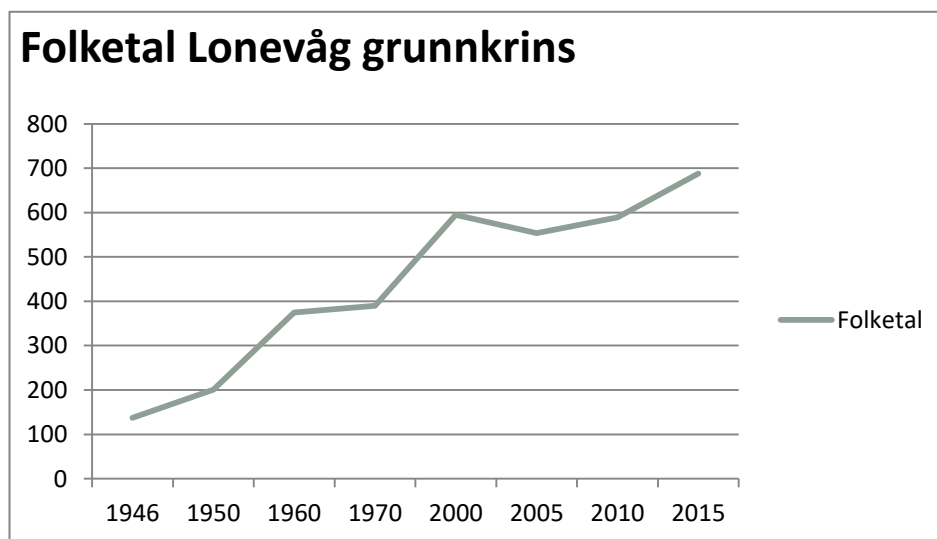
Den vidaregåande skulen på Osterøy har vore i drift sida 1978. Skulen var opphavleg ein filial av Arna yrkesskule, og tilbød maskin- og mekanikarutdanning og husstell/saum. Dei første åra heldt undervisninga til i underetasjen på Rådhuset, medan administrasjonen var i Arna. I 1988 vart skulen sjølvstendig med eigen administrasjon, og flytta til Lonevåg sentrum i 1991. Ny vidaregåande skule sto ferdig på Hatland i 2010 og har i dag ein rekkje studietilbod, blant anna teknikk og industriell produksjon, studiespesialisering, elektrofag og helse- og oppvekstfag (<http://www.hordaland.no/osteroyvgs>).

Osterøy stadion vart opna i 2005 etter fleire års planlegging og fleire byggjetrinn. I 2000 oppførte kommunen Osterøyhallen og i 2009 vart kunstgrasbana på Hatland ferdigstilt.

2.6. FOLKETALSUTVIKLING

Folketalet i Lonevåg har auka gradvis sidan 1940-talet. I 1946 vart talet på innbyggjarar i Lonevåg 137 personar. I dag er talet på innbyggjarar i Lonevåg grunnkrins 696 personar. Figur 13 syner folketalet i Lonevåg grunnkrins i perioden 1946 til 2014.

Regionalt er det forventa ein folketalsauke på ca 40 % fram mot 2040 (*Fylkesprognosar Hordaland 2016-2040: Befolkning, 2016*). Som ein del av Bergensregionen kan Osterøy vente å ta i mot noko av denne veksten. I samband med Osterøy kommune sitt auka fokus på tettstadutvikling er Lonevåg ein plass der ein ønskjer å leggje til rette for noko av denne veksten. Fugledalen bustadfelt, ein reguleringsplan med 192 bueiningar som vart vedtatt i 2014, bygger opp under denne tankegangen.

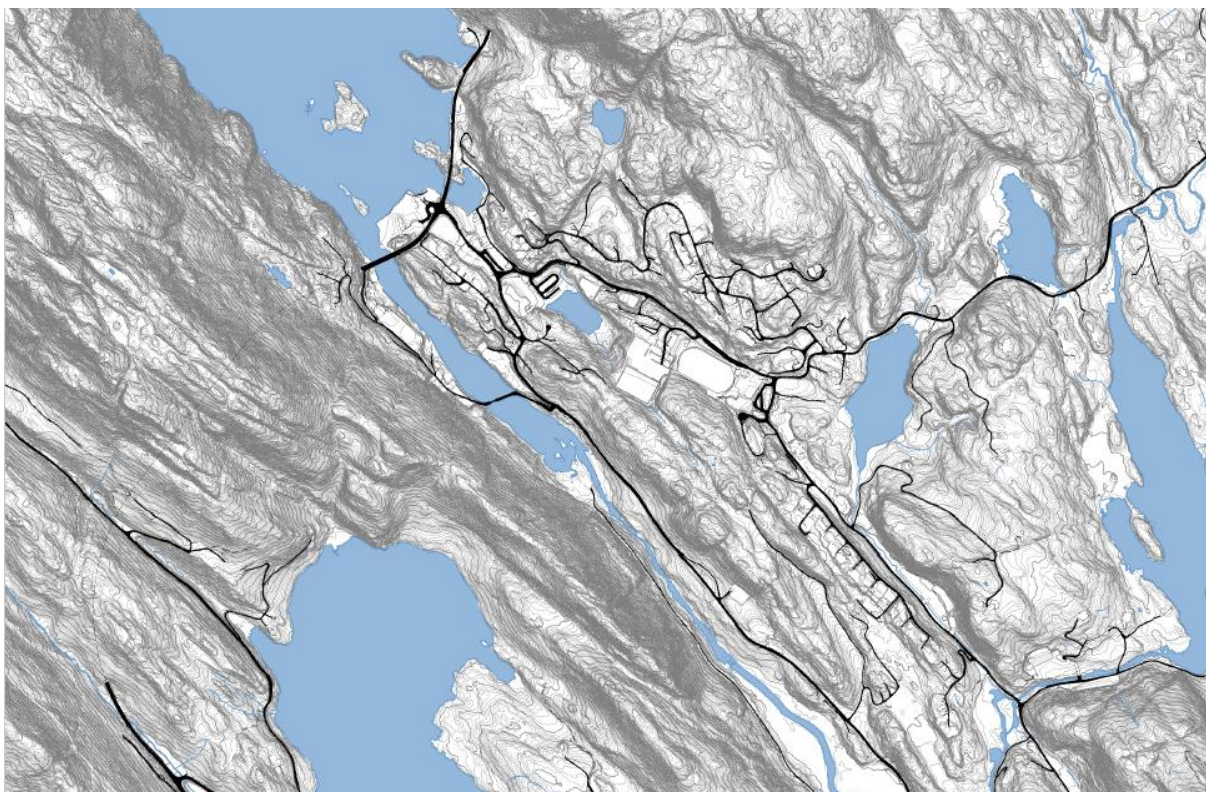
Figur 12 Lonevåg grunnkrins (Frå Folketeljningane i Noreg og Statestikk i vest)

3. NATUR OG LANDSKAP

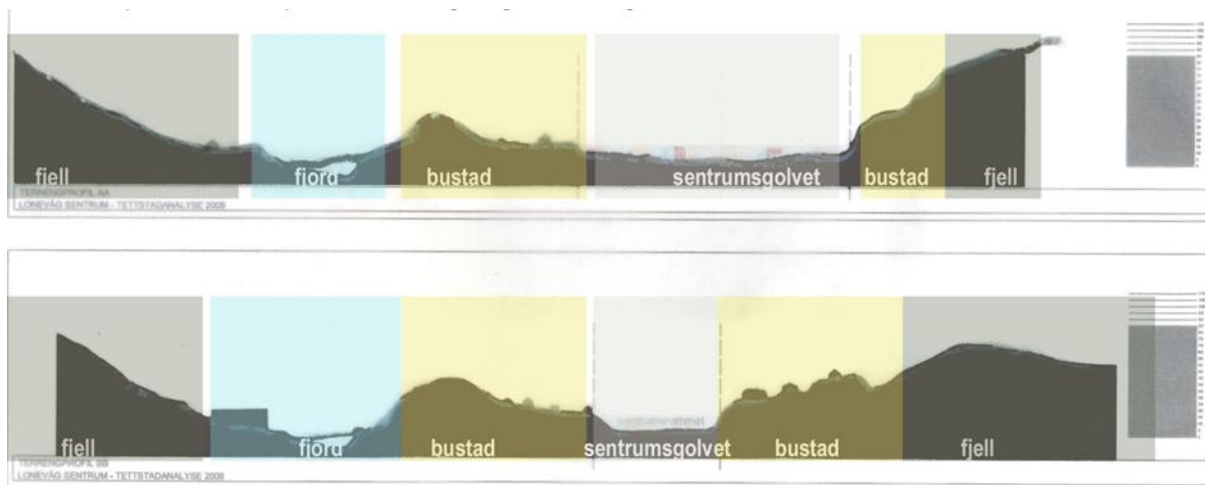
3.1. OVERORDNA LANDSKAPSTREKK

Lonevåg ligg inst i Lonevågen, ein 5 km lang sidearm til Osterfjorden. Lonevåg vender seg ut mot fjorden og ligger nedst i ei langsgåande forseinking med høge åssider på kvar side som formar dalføret Hatland-Lonevåg og strekk seg opp mot Husavatnet.

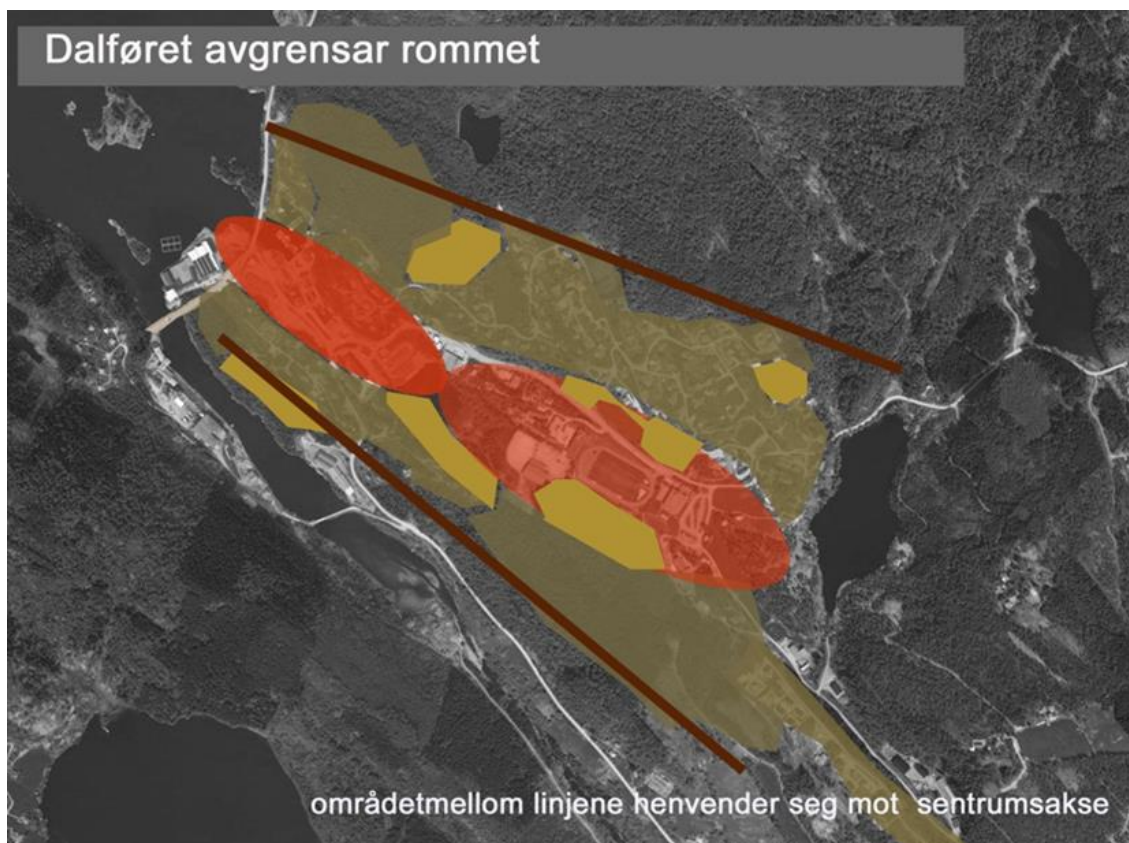

Figur 13 Landskap i og kring Lonevåg

Tverrprofilane i figur 15 syner landskapsromma i Lonevåg med den smale Lonevågen til venstre og sentrumsflate til høgre (sett frå sør-aust mot nord-vest).

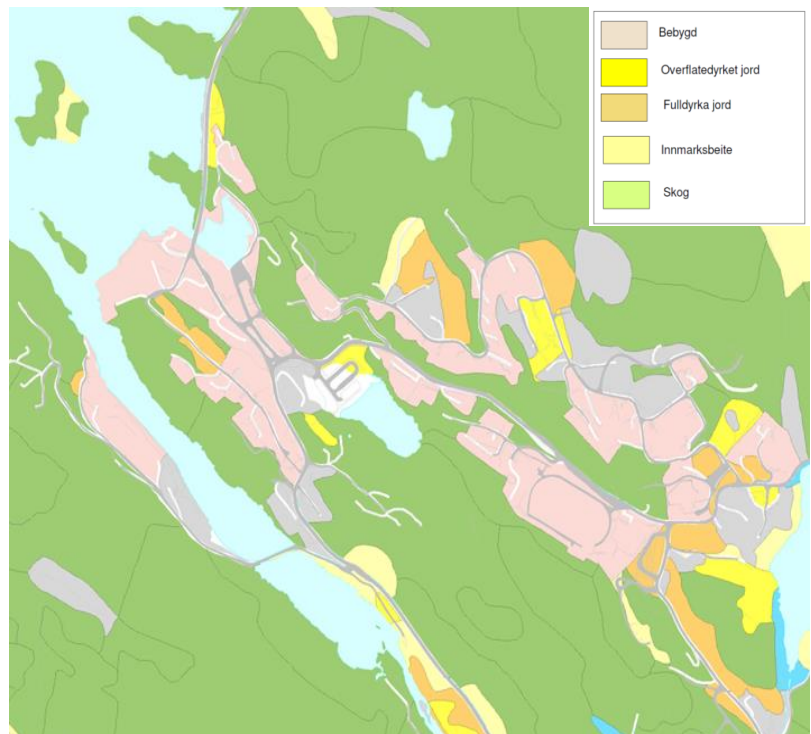
Figur 14 Tverrprofiler - landskapsromma Lonevågen og Hatlandsvågen

Figur 16 Dalføret Lonevåg - Hatland

Dalføret som har gjeve føresetnaden for etableringa i Lonevåg bygger opp under ei romleg avgrensing av Lonevåg som stad. Figur 16 syner korleis landskapsryggane og busetnaden vender seg mot sentrumsaksen Lonevåg-Hatland.

Vegetasjonen i og kring Lonevåg består i hovudsak av skog, noko dyrka mark og beiteområde. Rett nord for Lonevåg er det eit større område med rik edellauvskog og ein større furuskog med god bonitet og storvaksne trær

Figur 15 Digitalt markslag - Lonevåg - Hatland

(Kartlegging og verdisetting av Naturtypar i Osterøy, 2005).

3.2. TOPOGRAFISKE NIVÅ

Topografien til ein stad dannar dei fysiske rammene for utbyggingspotensiale. Tidlegare vart samanhengen mellom landskap, topografi og sjø føresetnad for bustadreising. Nye materialar og ny kunnskap har gjort det mogleg å gjere større inngrep i landskapsrommet. Det vi i dag kjenner som Lonevåg sentrum er bygd på ei gradvis utfylling av Hatlandsvågen. Sett i saman med endringa av ferdselsvegane frå sjø til land, er dette truleg den største strukturelle endringa Lonevåg har gjennomgått i nyare tid.

Den kuperte topografien i Lonevåg gjer at mange områder ikkje eignar seg til utbygging. Bustadområda i Lonevåg ligg i åssidene og områda er karakterisert av mykje bratt terreng.

Figur 17 Topografiske nivå Lonevåg - Hatland

Figur 17 syner dei topografiske skilte nivå i aksen frå Lonevåg sentrum og opp mot Hatland.

1. Lonevåg sentrum
2. Rådhuset

3.3. STRANDSONA

Strandsona i Lonevåg er karakterisert av mykje bratt terreng. Figur 18 syner område i brunt der hellinga er meir enn 25 grader. Same illustrasjon syner ei buffersone på 50 meter for busetnad i raudt. I Lonevåg sentrum er store delar av strandsona utilgjengeleg både på grunn av terrenget og busetnaden sin organisering mot sjøen. Båthamna i Lonevåg sentrum er eit eksempel på eit område som er fysisk stengd av frå ålmenta. Lyktanaset (neset nord for hamna) er eit område med potensiale for å vere eit rekreasjonsområde i tilknytning til sjø. Medan områda kring Lonevåg er karakterisert med mykje bratt terreng er Lonevåg sentrum relativt flatt og nær havoverflata.. Figur 20 syner område som er 1 til 2 meter over havet.

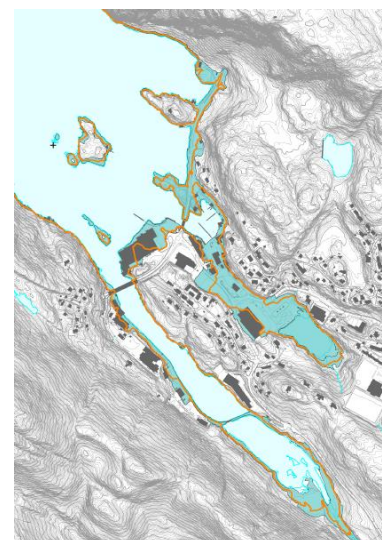

Figur 18 Tilgjengeleg strandsone i Lonevåg

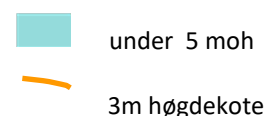
Figur 19 syner område i Lonevåg sentrum som ligg 5 meter eller mindre over havet. Store deler av Lonevåg sentrum er så nær havoverflata at det vert viktig å ta omsyn til flaum og havnivåstiging for vidare utvikling av tettstaden.

Figur 20 Sentrum med 3 m og 5 havnivåstiging.

Figur 19: Lonevåg

3.4. BLÅ-GRØN STRUKTUR I SENTRUM

Lonevåg har ei rekkje større skogsområder kloss i sentrum og fleire mindre opparbeidde grøntområde i og kring sentrum. Lonevåg sentrum ligg lågt over havet, har lite helling og mykje overvatn. Noko som ofte fører til flaum på dagar med mykje nedbør

Dei blå-grøne strukturane i Lonevåg sentrum er viktig for overvass- og flaumhandteringa. Store tette flater i sentrum hindrar god absorpsjon og drenering av overvatn. Området mellom Vågatjørn og hamna er eit område der det vil vere særleg naudsynt å sjå på handtering av overvatn. Området er flatt og har mykje tilrenning frå kringliggande område. Kulverten som går frå Vågatjørna og ut i hamnebassenget har lita hellingsgrad og er ikkje godt nok dimensjonert for store vassmengder (*Notat Overvannskulvert Lonevåg – Kapasitetsberegning, 2006*). Grøne strukturar med permeable underlag langs vassårene kan bidra til å fordrøye vatnet på naturleg vis.

Ved å knyte saman og vidareutvikle den blå-grøne strukturen i og kring Lonevåg sentrum kan ein mogleggjere gode løysingar for overvatn- og flaumhandtering og samstundes utvikle gode rekreasjonsområde og estetiske element i sentrumsbiletet.

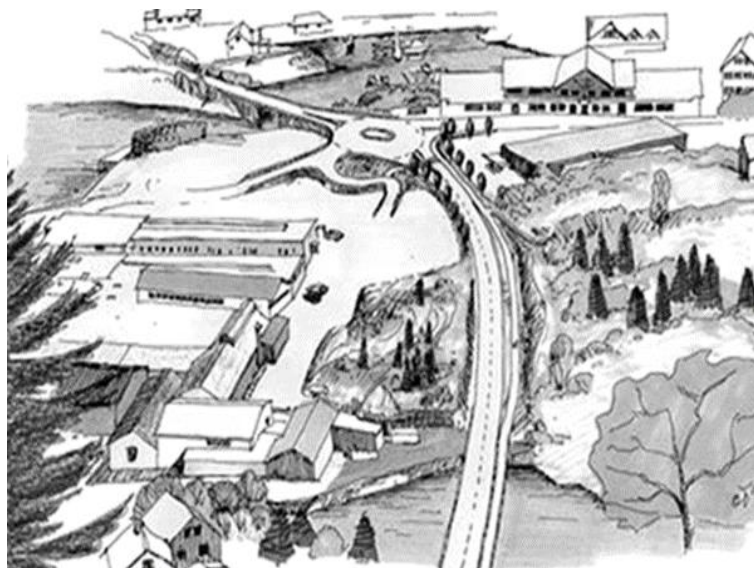

A photograph of a snowy road in a winter setting. Two people, a woman in a red coat and a man in a dark coat with a cane, are walking away from the camera. The road is covered in snow and has tire tracks. To the left is a large rock formation with snow on top. In the background, there are snow-covered trees and a small building. A blue trash bin is on the left side of the road. A red van is parked on the right side. Power lines are visible in the sky.

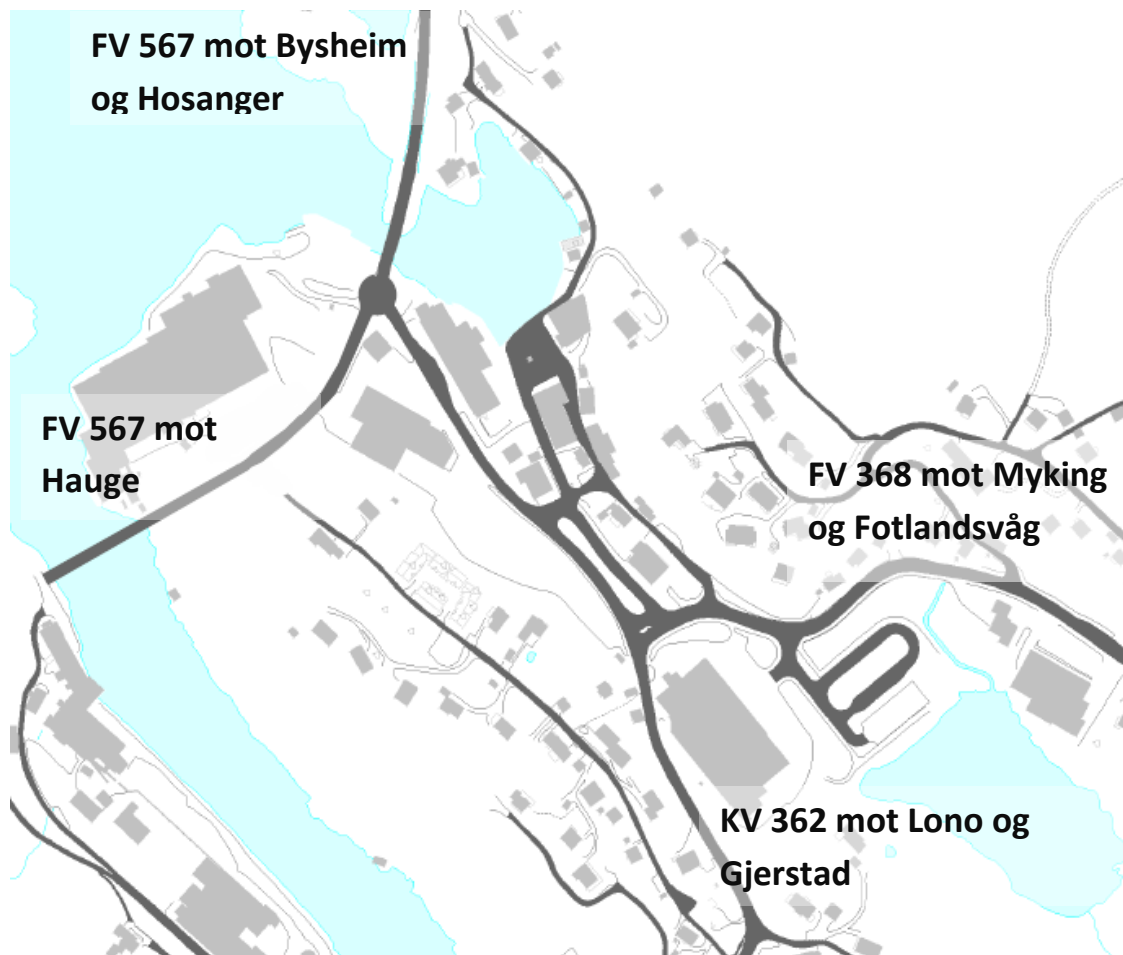
4. TRAFIKK OG KOMMUNIKASJON

4.1. OVERORDNA STRUKTUR

Lonevåg er eit knutepunkt for kommunikasjon i Osterøy kommune. Vegutbygginga har satt tydelege preg på staden og legg føringar for korleis plassen blir brukt og opplevd. Den fyrste reguleringsplanen for Lonevåg kom i 1956 og hadde bakgrunn i planlegginga av traseen frå Gjerstad til Bysheim som ville gå tvers gjennom sentrum. Denne reguleringa la på mange måtar grunnlaget for utviklinga av Lonevåg slik me kjenner staden i dag. Figur 23 syner den overordna vegstrukturen i Lonevåg i dag. Fylkesveg 567 til Hauge vart ferdigstilt i 2012 og knyt Lonevåg tettare saman med Hauge, Valestrand og brutilknytinga ved Kvisti. Denne vegtrasseen er det siste store vegprosjektet i Lonevåg. Det er stor utpendling frå Osterøy til Bergen. Det tar omlag 20 min å køyre til Arna frå Lonevåg.

Figur 22: Lonevåg sentrum sett frå Kårvika med ny fylkesveg frå Hauge

Figur 23 Overordna vegstruktur i Lonevåg

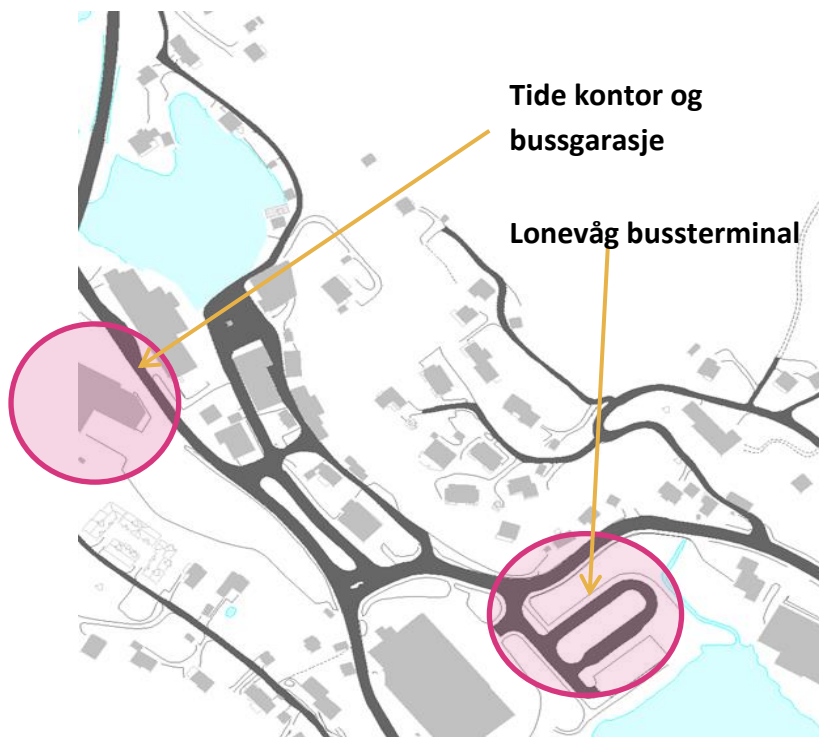
4.2. KOLLEKTIVTRAFIKK

Lonevåg ligg sentralt i høve kollektivtrafikk i Osterøy kommune. Bussterminalen ligg i Lonevåg sentrum og har bussforbindelsar til heile kommunen. Internt i kommunen er Lonevåg ei sentral plassering for å nå ei rekkje plassar. Reisetid frå Lonevåg til Arna med buss er ca 30 minuttar. Å reise frå Lonevåg direkte med buss til Bergen tar frå ca 1 time til 1 time

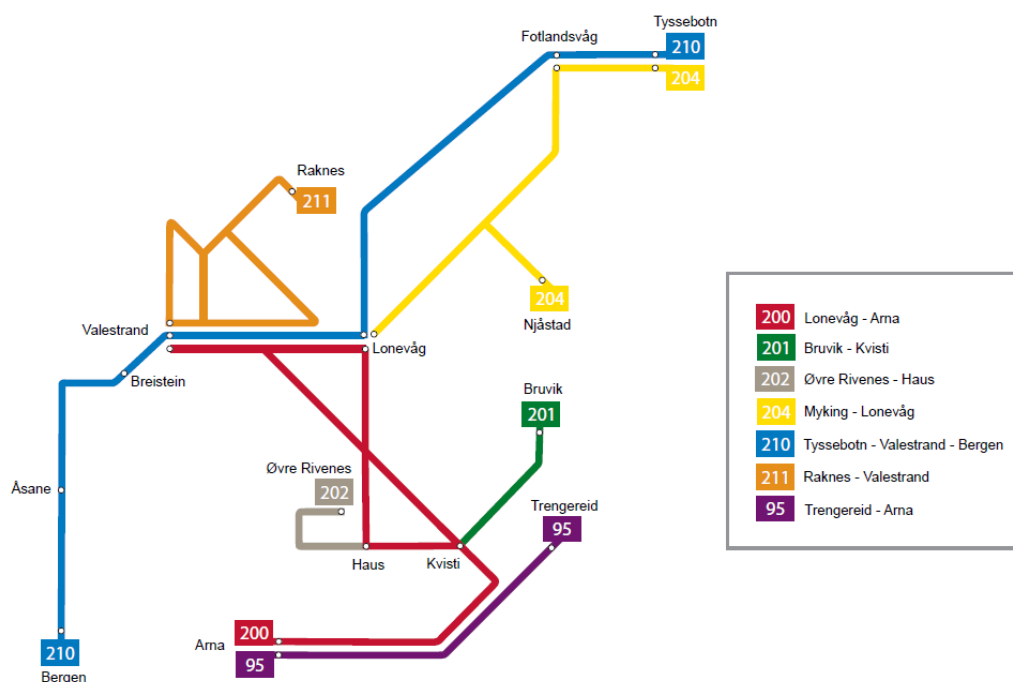
og 20 minuttar. Frekvensen på dei ulike bussrutene er varierende og bussane køyrer ofte lengre ruter for å plukke opp skuleborn.

Tide kontor og bussgarasje er i dag lokalisert sentralt i Lonevåg sentrum.

Bussgarasjen skaper ein del trafikk i sentrum og tar opp eit stort sentrumsareal.

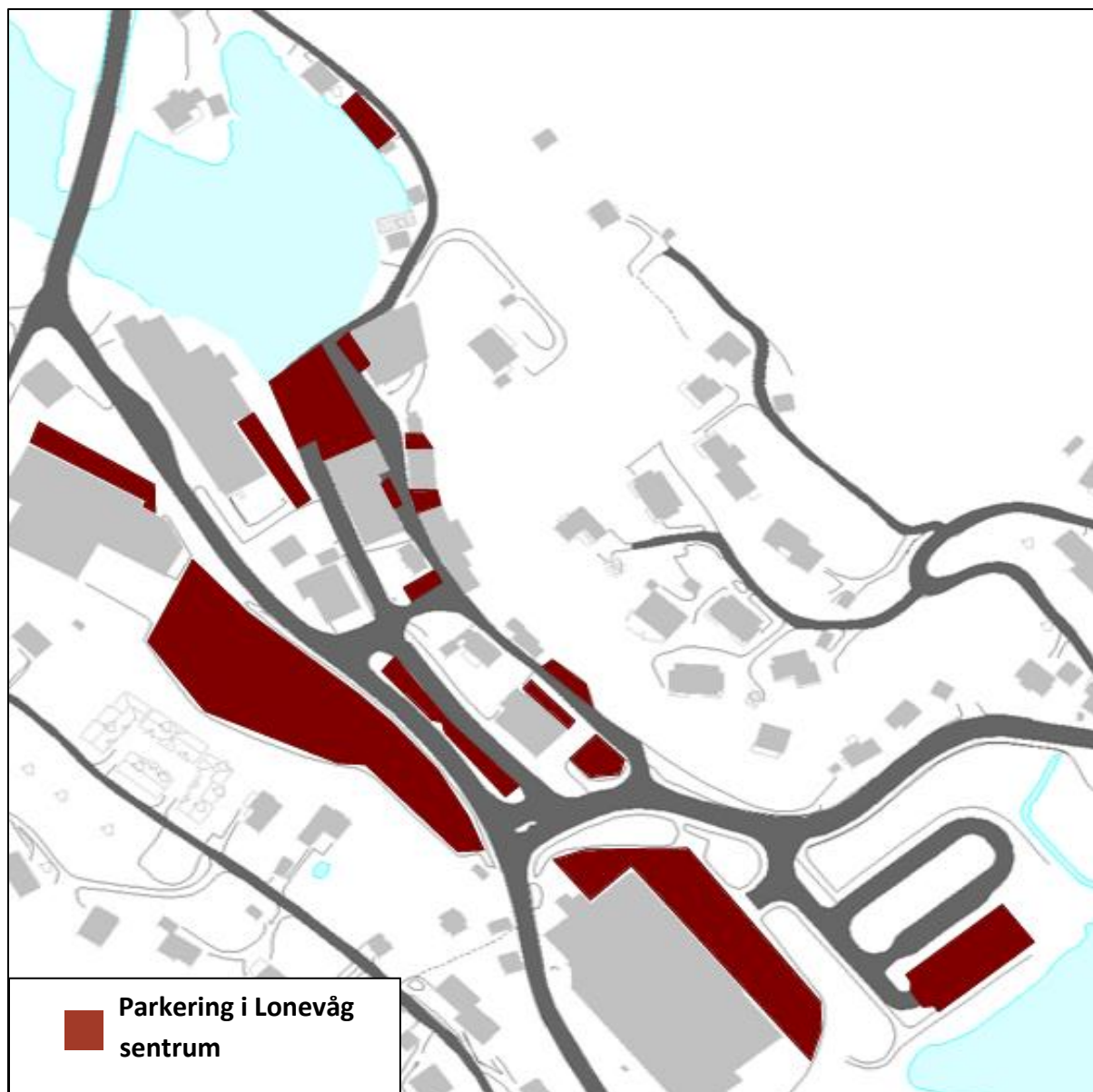
Figur 24 Kollektivtrafikk i Lonevåg sentrum

Figur 25 Bussruter i Osterøy

4.3. PARKERING I SENTRUM

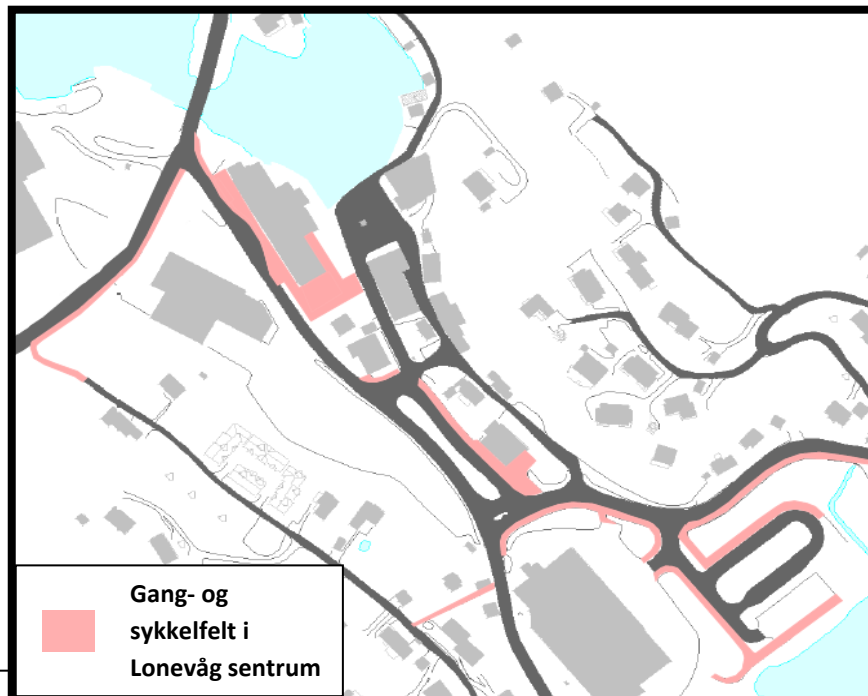
Det finns i dag relativt mange parkeringsplassar i Lonevåg sentrum. Figur 26 syner dei områda som i dag vert brukt til parkering i sentrum. Medan nokre område er spesielt tilrettelagt for parkering er andre område 'tomrom' som vert nytta til parkering då dei ikkje har anna bruk eller ein tydeleg definisjon. For å aktivere fleire område i Lonevåg sentrum kan det vere fruktbart å gje nokre av dei områda som vert brukt til parkering ny bruk og reorganisere parkeringsløyisingane i sentrum.

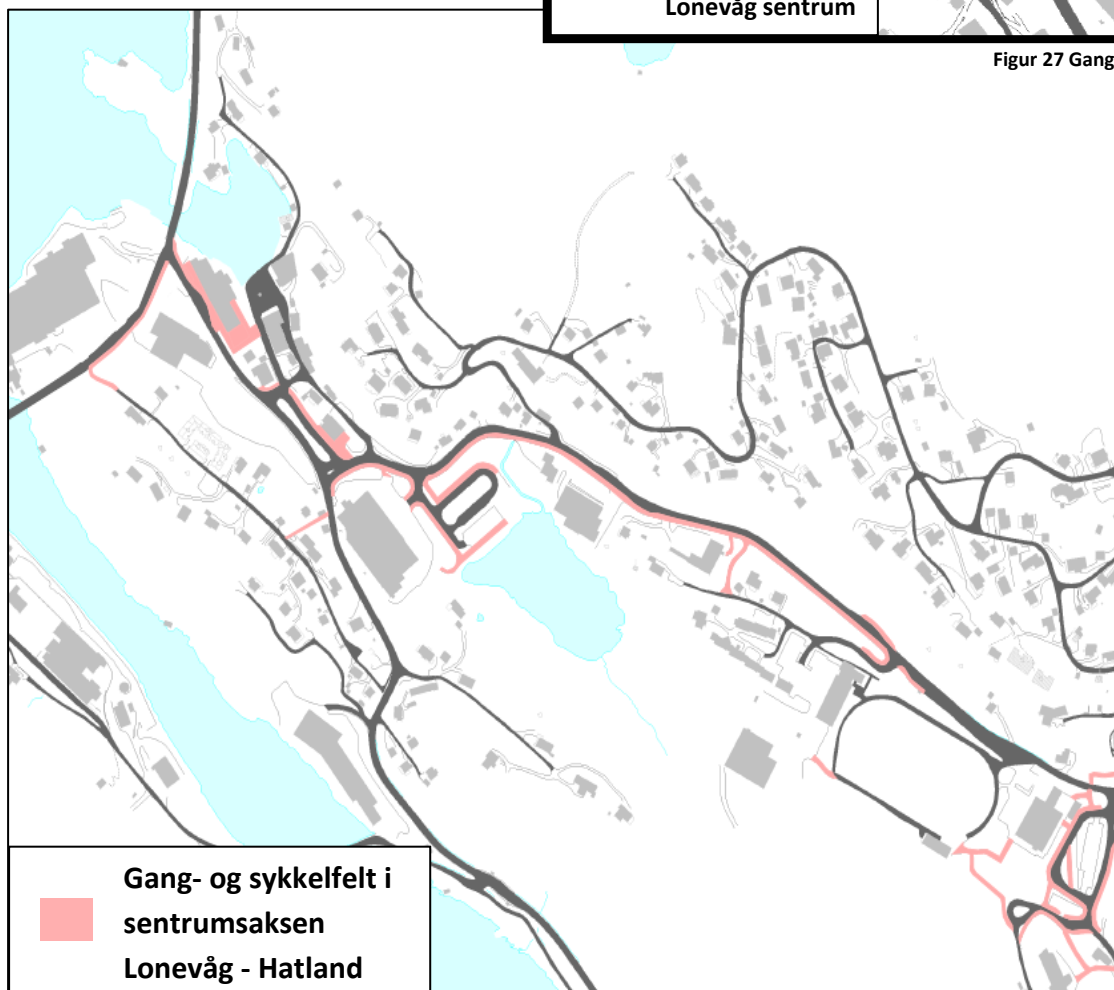
Figur 26 Parkering i Lonevåg sentrum

4.4. FOTGJENGARAR OG SYKLISTAR

Gang- og sykkelstrukturen i Lonevåg er fragmentert og ber preg av at den er stykkevis etablert. Gang- og sykkelvegar følgjer vegen og det er få opparbeida snarveger for gåande og syklande. I sentrum dominerer køyretya uteromma og det er få definerte rom for mjuke trafikantar. Området rundt skulane er lagt godt til rette for mjuke trafikantar og det er etablert fleire snarvegar utanfor hovudvegnettet for bil.

Figur 27 Gang- og sykkel felt i Lonevåg sentrum

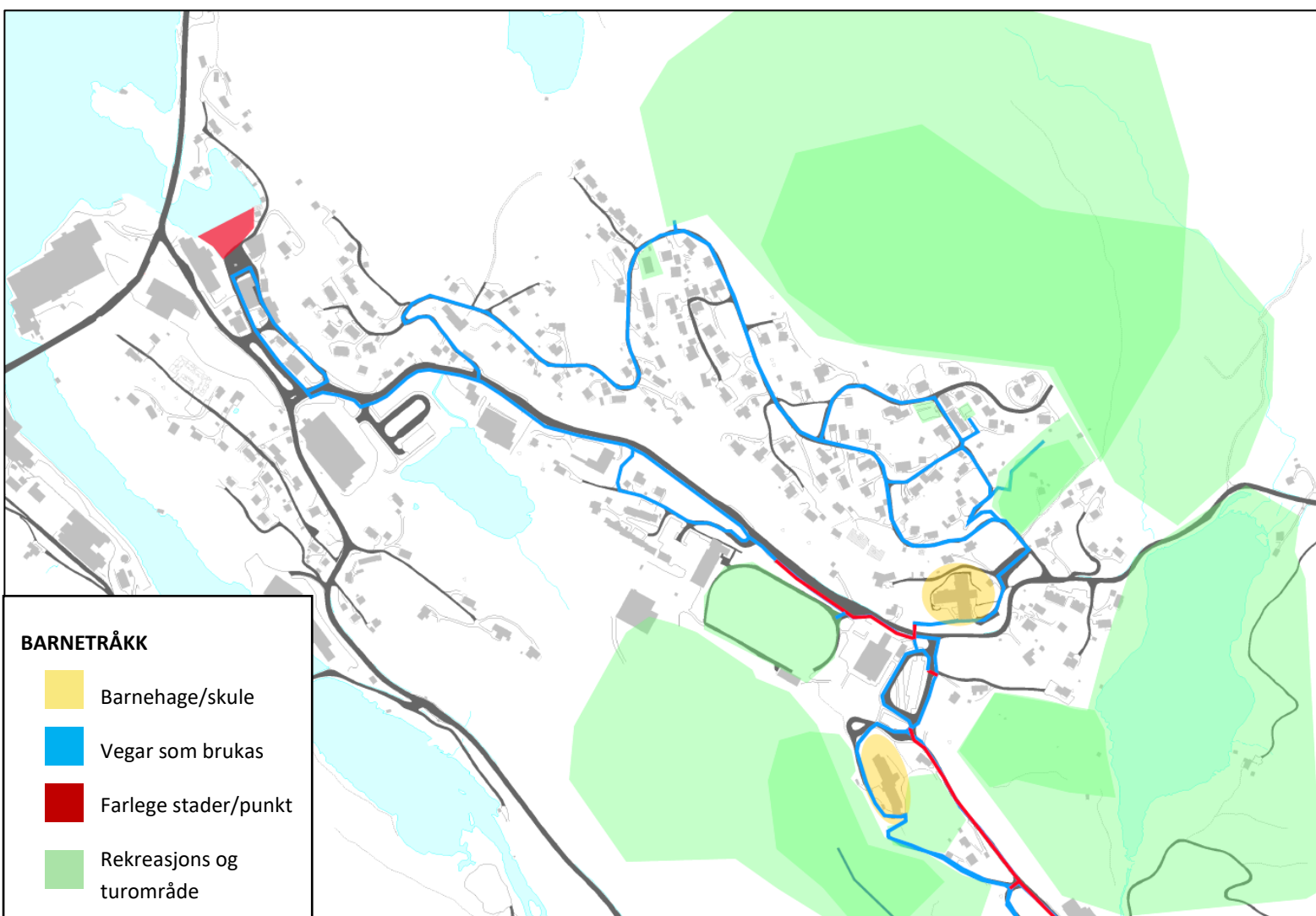

Figur 28 Gang- og sykkel felt - sentrumsaksen Lonevåg - Hatland

4.5. BARNETRÅKKREGISTRERINGAR

I 2009 vart det gjennomført barnetråkkregistreringar i Osterøy kommune. I Lonevåg vart registreringa gjennomført i samarbeid med Lonevåg barnehage og Lonevåg barneskule. Figur 29 syner korleis barnehagen og barneskulen brukar ulike område i Lonevåg og kva område dei opplever som negative eller positive. Barnehagen var den einaste som registrerte negative opplevingar i høve dei ulike områda dei brukar. Vegkryssingar utan gangfelt, hovudvegar utan gang- og sykkelsti og hamnefronten i Lonevåg sentrum er skildra som farlege eller som område forbunde med negative opplevingar.

Figuren syner korleis barnehagen og barneskulen aktivt brukar gangvegar i bustadfeltet og at områda kring skulen og barnehagen vert aktivt brukt som rekreasjonsområde. Dette viser betydninga av snarvegar og gang- og sykkelvegar som går utanfor hovudvegnettet for bil og rekreasjonsområde kring skulen og barnehagen. Området kring Husavatnet er blant anna mykje brukt av skuleelevar. Med tanke på vidare utvikling av Lonevåg vil det vere viktig å ta omsyn til desse registreringane og samtidig leggja til rette for rekreasjons- og leikeområde i sentrum og i tilknytning til sjø.

Figur 29 Barnetråkkregistreringar i Lonevåg

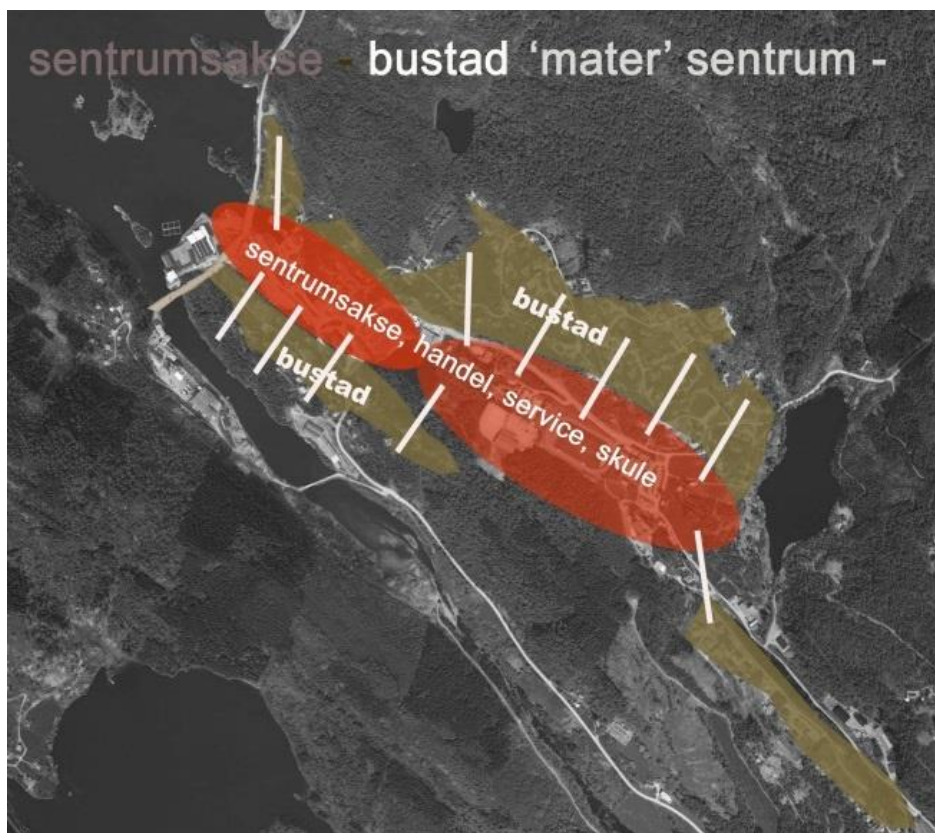

5. BUSTAD, HANDEL OG REKREASJON

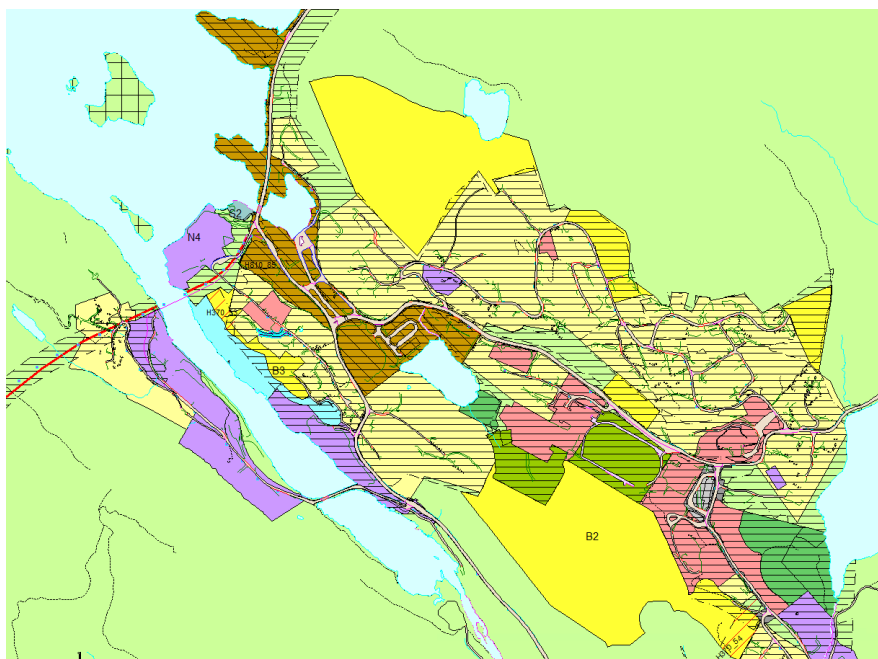
5.1. OVERORDNA STRUKTUR

Bygningsstrukturen på ein stad kan relaterast til stadens interne logikk og romlege samanheng.

I Lonevåg går det ein sentrumsakse frå det ytste hamnebasenget i Lonevåg sentrum og opp til Hatlandsområde langs FV 368. Sentrumsaksen får tilført aktivitet frå bustadområda som ligg i åssidene langs denne aksen. Lonevågen og busetnaden i Kårvika er i dag relativt avstengd frå sentrum. Dårlege soltilhøve og ubrukte industriområde langs deler av denne vågen gjer området mindre attraktivt i dag.

Figur 30 Sentrumsakse med nærliggande bustadområde

Figur 31 Organisering av arealføremål

Organiseringa av føremål i kommuneplanens arealdel (2011-2023) syner ei forsterking av sentrumsaksen og bustadområde kring denne aksen.

Dei sterke gule områda i figur 31 syner nye bustadområde. Sentrumsføremål er vist i brunt og er strekt ut langs strandlinja nord for dagens sentrum, noko som kan føre til ei vidare utstrekking av sentrum og sentrumsaksen.

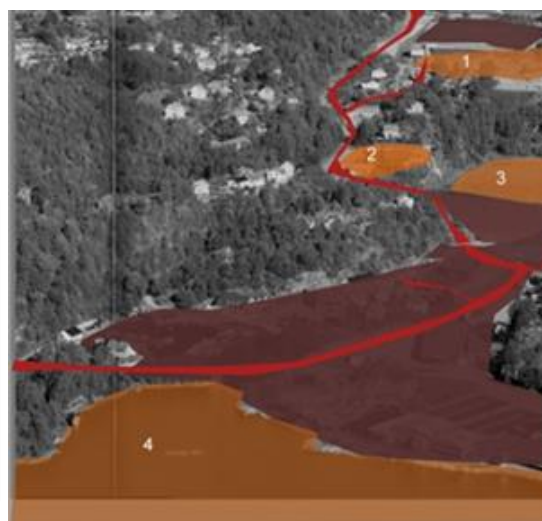
5.2. BRODOMRÅDE I SENTRUM OG SENTRUMSAKSEN

Sentrumsaksen som vist i figur 32 er prega av ei rekke brotområder som gjer at sentrumsområda og sentrumsaksen vert fragmentert. Desse brota kan dels relaterast til Lonevåg sin topografi og den utstrakte sentrumsaksen. Andre viktige årsaker til brota er utvidinga av sentrumsromma og endringa av dei romlege samanhengane utan ein overordna plan som bygger opp under eit konsentrert og tydelig definert sentrum.

Brotområda i Lonevåg blir skapt av manglande samanheng mellom struktur, overordna plan og bruk. Figur 32 og 33 syner ulike brotområde som ikkje inviterer til bruk.

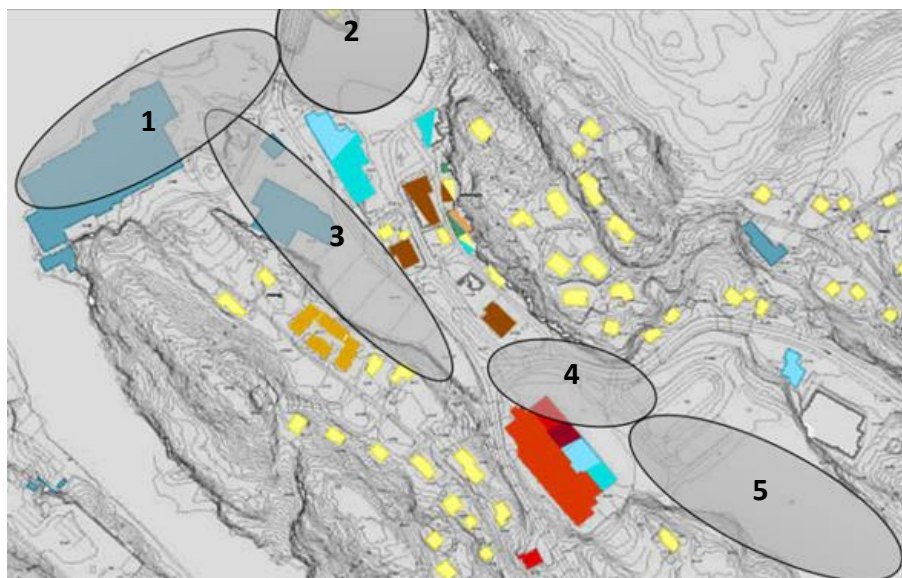
Vågen, Vågatjørn og Hatland; Tre delar av same stad – eller tre stader?

1. Grusplass ved rådhuset
2. Tomme bygningslokale ved bensinstasjonen
3. Vågatjørna
4. Sjøen/hamnebassenget

Figur 32 Brotområder Lonevåg - Hatland

1. Gunnebo Anja Industrier AS
2. Hamnebassenget
3. Tide bussterminal
4. FV 368 som kryssar gjennom sentrum

Figur 33 Brotområder i Lonevåg sentrum

Område 1 og 3 i figur 33 er område som ikkje er naturlege å oppsøkje og bruke utan særskild grunn og vert difor opplevd som utilgjengelege. Kring område 2 og 5 i same figur er det lagt lite til rette for ålmenta og desse områda inviterer ikkje til bruk. Område 4 delar Lonevåg sentrum i to og er eit uoversiktleg område utan definerte strukturar.

Dei store opne plassane i Lonevåg sentrum vert i dag hovudsakleg nytta til parkeringsareal. Det er lagt til rette for bilbruk utan at det samstundes er lagt til rette for gåande.

Figur 34 syner den opne plassen ved hamnebassenget i Lonevåg sentrum. Kontakten med sjøen er avstengt av ei inngjerda privat småbåthamn og det er ikkje lagt til rette for noko særleg aktivitet utover parkering. Figuren syner korleis plassen har lite variasjon i døgnbuk og skapar på denne måten også brot i tid.

Figur 34 Brot i tid - Lonevåg sentrum

Brotområda i Lonevåg sentrum er i hovudsak ein konsekvens av ei behovsprøvd utbygging der ingen tydeleg overordna plan har gjeve føringar for korleis sentrum og sentrumsaksen skal utviklast og korleis ein skal få tydelege definerte og samanhengande område der ålmentas interesser er i fokus.

5.3. SENTRUMSSTRUKTUR

Bygningar i byar og bygdesentre gjev dei fysiske rammene for dei offentlege uteromma - ein open plass eller eit torg - og dei uformelle møteplassane. Plassering av bygg og utforming av romma i sentrum vert forma av den historiske utviklinga av staden. Eldre strukturar og stadens

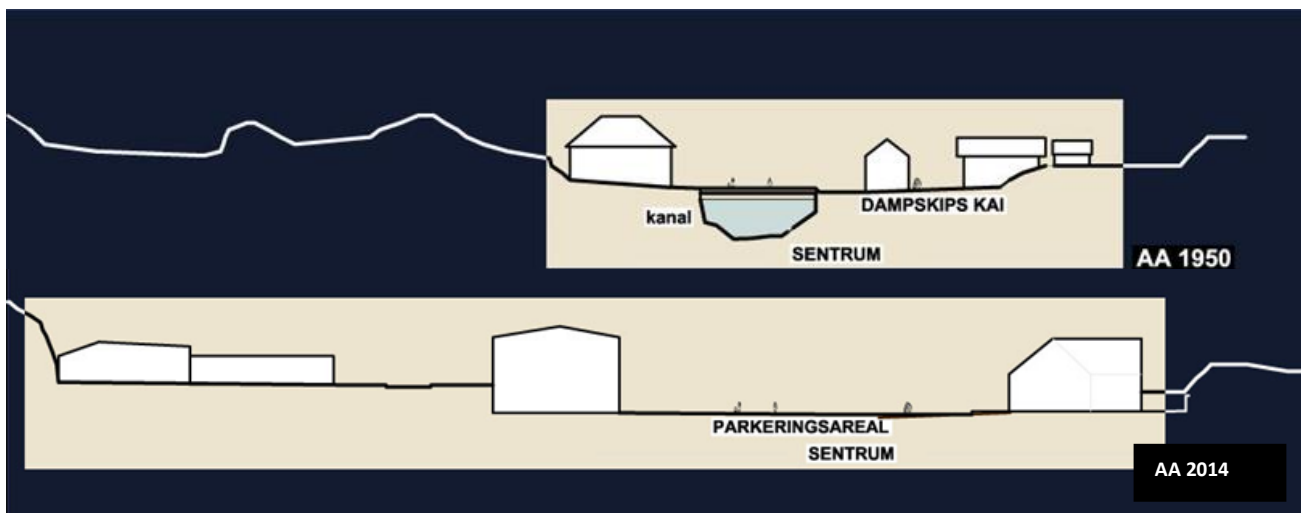

Bilete 6: Lonevåg, 1964

indre logikk vert ofte vidareført gjennom stadens utvikling.

Den daglege bruken av Lonevåg har forandra seg betydeleg dei siste 50 åra. Auka mobilitet har blant anna gjeve ei omorganisering av funksjonar og tenester. Fram til 1950 åra var dampskipskaia og mange einskilde verksemdar avgjerande for organiseringa av bygningar og sentrumsrom som oppsto som naturlege møteplassar. Bygningane sine funksjonar speglar seg i uteromma. Dei eldre og mindre trehusa i Lonevåg sentrum i dag reflekterer dei opphavlege mindre dimensjonane på staden og ein rest av ein struktur – som i dagens perspektiv og kan sjåast som ei byrjande utvikling av ein gatestruktur.

Strukturar handlar om å sjå eller oppleve samanheng. Grunnlaget for den opphavlege strukturen endra seg radikalt då vågen vart fylt igjen. Ein står att med ein rest av ein gatestruktur. Små bygningar og små mellomrom vart i hovudsak erstatta av større bygningar og større flater mellom dei. Fleire av bygningane i sentrum står åleine med mykje rom rundt seg – dei står ikkje i samanheng med noko anna. Stadens indre logikk har til dels forvittra –

Figur 35 Tverrsnitt Lonevåg sentrum

og det manglar difor ein heilskapleg fysisk struktur.

Figur 35 syner korleis utfyllinga av vågsbotnen har satt tydelege preg på staden. I tverrsnitt AA 1950 ser ein at avstanden mellom husa var mindre. Det eksisterte ei tydeleg gate med hus som definerte veggane til gaterommet. I same figur, tverrsnitt AA 2014, er sentrumsgolvet blitt større (utfylt) utan at det er gjeve meir innhald.

Figur 36 Sentrumsrom

Dei nyare bygningane vender seg i stor grad ut mot dei offentlege uteromma med til dels store glass-fasader. Men dei vender seg ikkje ut mot eit felles uterom, eller dei vender seg mot eit uterom som er udefinert. Det manglar samanheng mellom utforming, plassering og funksjon. Grensene mellom bilar og gåande er utydelege – det er ikkje klart om ein kryssar vegen som gåande, eller om bilen kryssar gangsone som køyrande. Kva rom ein bygning og uterom danner i lag – både med form og plassering men og kva bruk den er lagt til rette for, er med på å bygge opp under eller bryte ned strukturar.

Eit levande sentrum treng strukturar som legg til rette for både næring, handel, fritid og bumiljø. Samstundes kan det, dersom strukturen er uklår, opplevast som udefinerte grenser mellom offentlege og private sfærar som og er tilfellet i ein del av Lonevåg sentrum. Ei mogleg tilnærming kan være å tenkje seg ei mellomsone – mellom offentlig og privat. Det kan være høgdeforskjell – materialbruk og/eller utforming som kan brukast aktivt for å tydeleggjere innhaldet i strukturane.

I eit stort ope rom vert og menneska mindre. Å etablere offentlege uterom og møteplassar handlar mykje om å finne dei gode storleikane, tilpassa folkemengd og kva type aktivitet ein ynskjer å legge til rette for.

5.4. BYGNINGSTYPOLOGI I SENTRUM

Lonevåg som stad har ingen tydeleg bygningstypologi. Som tidlegare skildra er romma og bygningane i Lonevåg i dag større enn dei opphavleg har vore. Det har oppstått ei brytning mellom eldre enkeltstående einebustader og nyare bygningar med urbane fasadar i sentrum.

Bilete 7: Utval av bygg og fasadar i Lonevåg sentrum

I Lonevåg sentrum har saltak-tradisjonen vore bevart og nye hus og bygningar har i hovudsak tatt opp i seg denne forma. Lengderetninga på saltaka går i hovudsak parallelt med dalføret. Materialbruken i Lonevåg har tradisjonelt vore treverk, medan nyare bygg har òg vore bygd i betong.

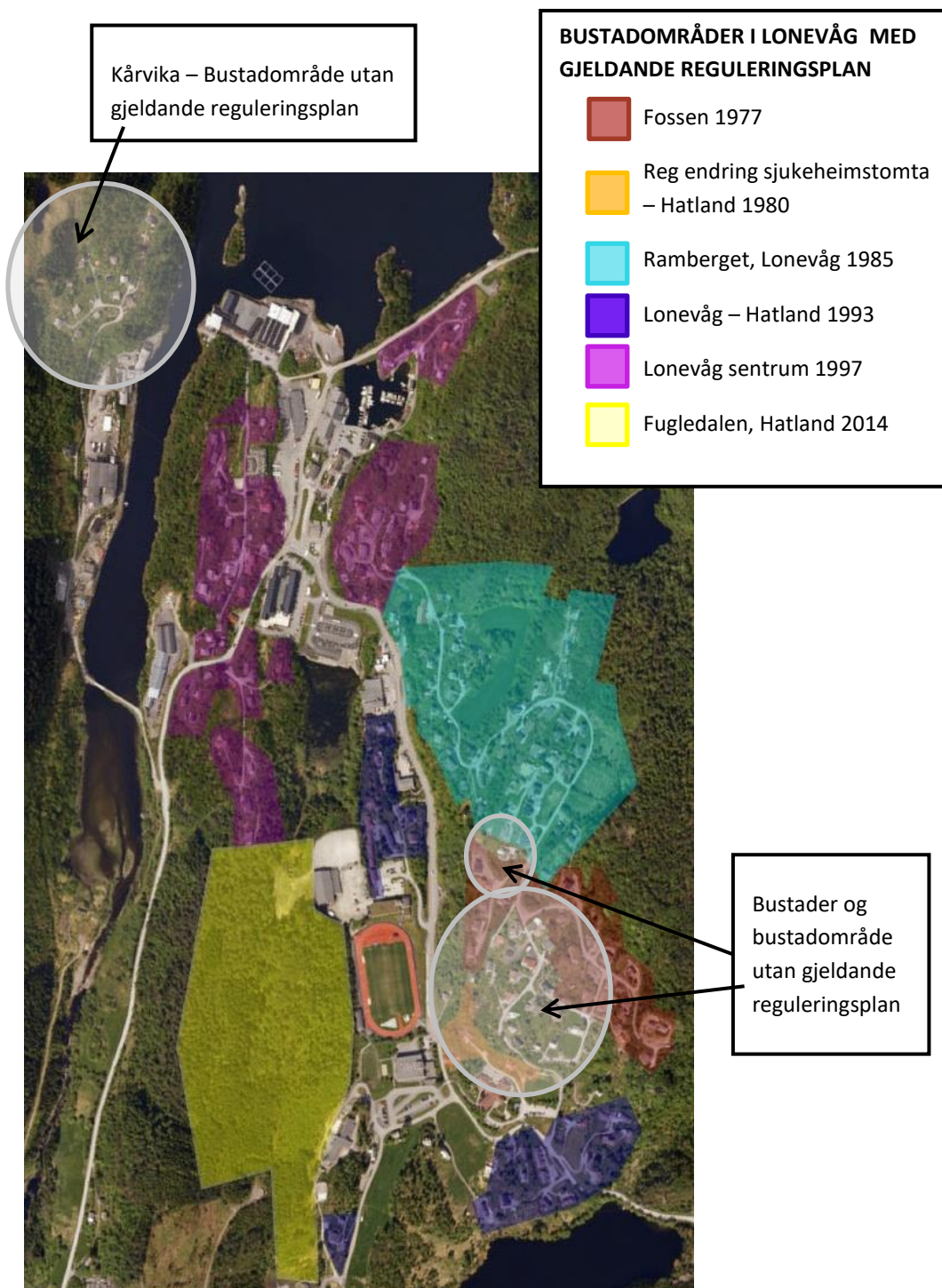
Føringar på byggehøgder, materialval, type kvartalsstruktur, fasadar og forholda mellom bygningar og uterom kan ha stor betydning for den vidare utviklinga av Lonevåg sentrum.

5.5. BUSTADOMRÅDE OG BUSTADTETTHET

Bustadområda i Lonevåg består hovudsakleg av einebustader, nokre tomannsbustader og rekkjehus, samt eit lite utval mindre leilegheitskompleks med 5-10 einingar. Med utbygginga av Fugledalen bustadområde vil Lonevåg kunne få større leilegheitsbygg med opptil 28 einingar. Figur 38 syner dei ulike bustadområda i Lonevåg. Forutan områda vist i figuren ligg det eit par einebustader i Lonevåg sentrum.

Med unntak av Fugledalen bustadfelt som ikkje enno er utbygd, er bustadområda i Lonevåg etablerte med innslag av ledige tomter og moglegheit for fortetting.

Områda merka som bustader og bustadområde utan gjeldande reguleringsplan er vist som bustad gjennom kommuneplanens arealdel.

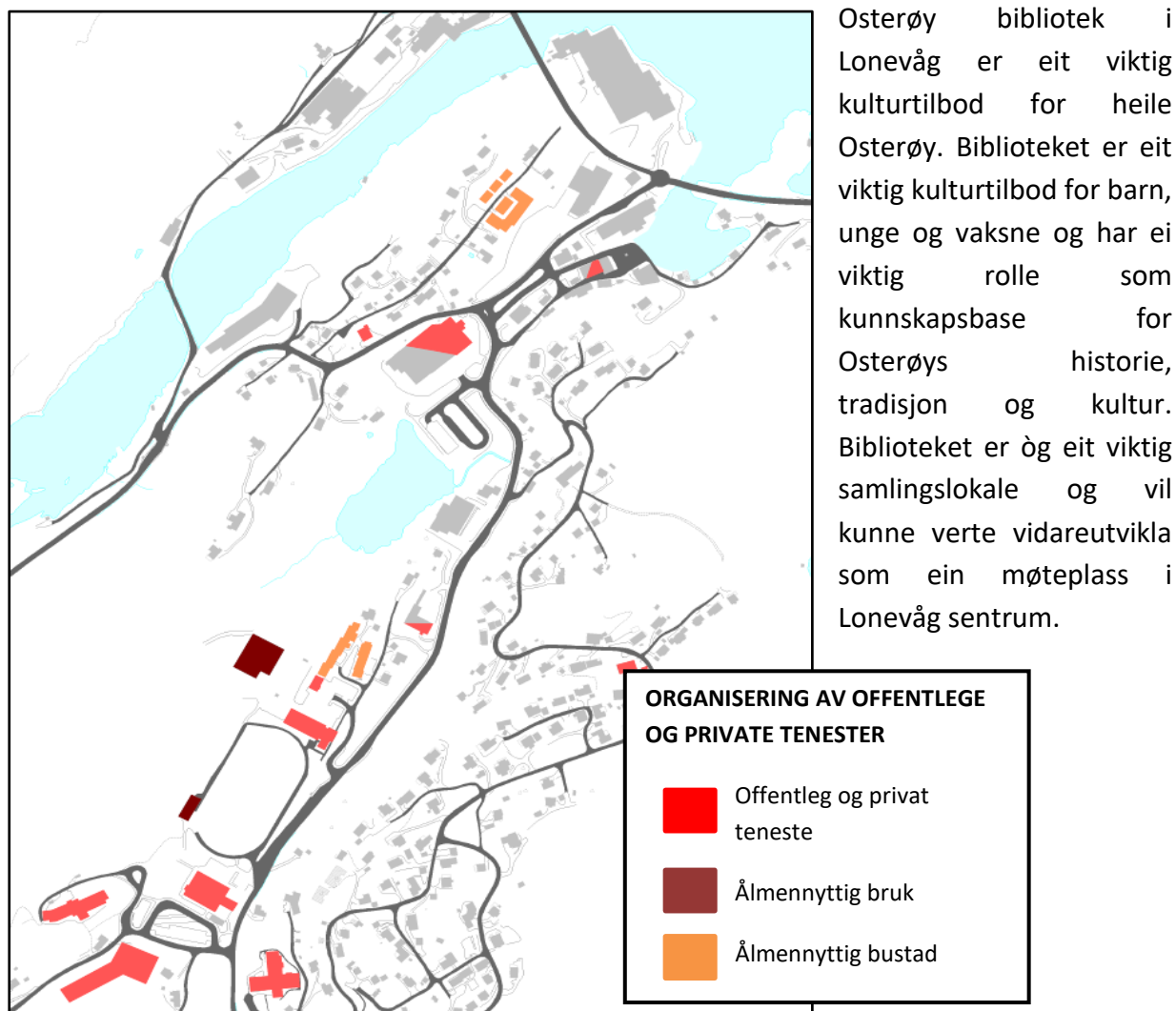
Figur 37 Bustadområder i Lonevåg

5.6. LOKALISERING AV OFFENTLEGE OG PRIVATE TENESTER

Organisering av offentlege og private tenester i Lonevåg er i hovudsak lokalisert langs sentrumsaksen Lonevåg – Hatland. På Hatland ligg Rådhuset med kommuneadministrasjon, Osterøyhallen med tilhøyrande idrettsanlegg, kyrjekontor; barnehage, tannlege, vidaregåande skule og barne- og ungdomsskule. Lensmann, legevakt, bibliotek og sjukeheimtenesta ligg i Lonevåg sentrum.

Gjennom medverknaden med ungdomskuleelvar ved Lonevåg ungdomsskule vart brotet mellom Lonevåg sentrum og Hatland nemnt med referanse til Coop butikken som tidlegare var lokalisert langs sentrumsaksen. Ungdommane ynskte sentrumstilbod i nærleik til skulen.

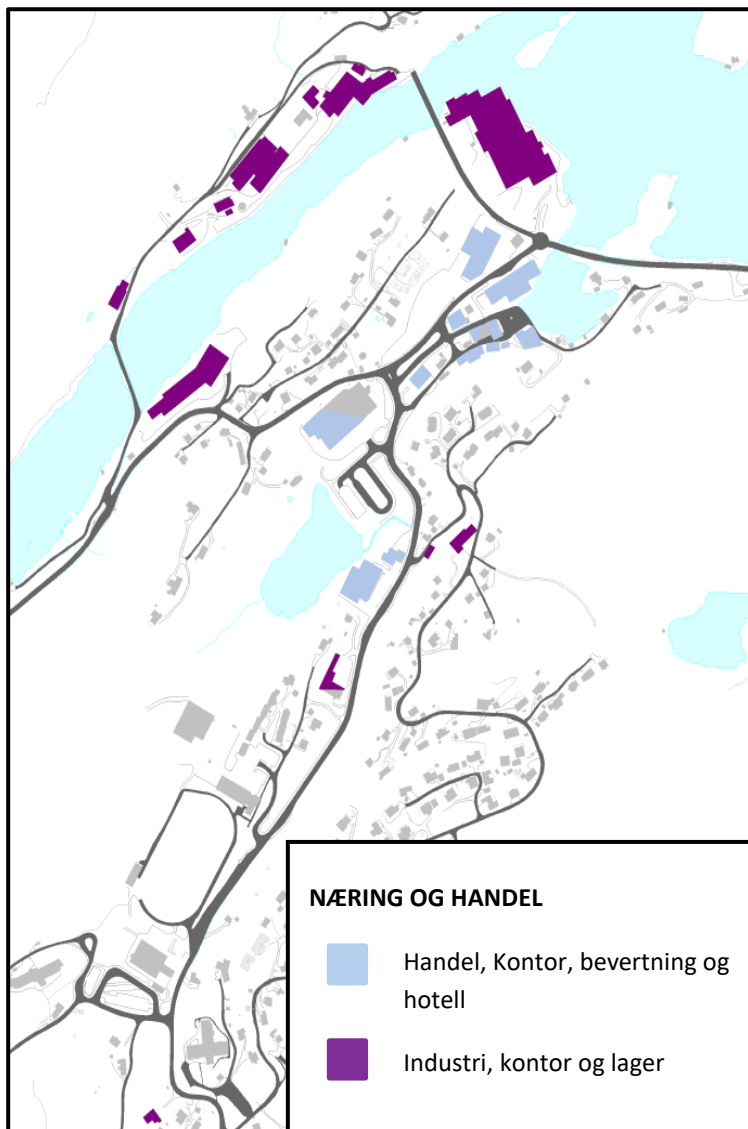
Lokalisering av sentrale offentlege tenester på Hatland skapar ei funksjonsdeling i Lonevåg. Med tanke på vidare utvikling vil det vere naudsynt å ta stilling til om ein ønskjer å forsterke eller motverke denne delinga. Skulane sine lokaliseringar skapar avstand til sentrum, men er på same tid ei god plassering med tanke på samordning av idrettsanlegg, friluftslivsområde og skuletilbod.

Figur 38 Organisering av offentlege og private tenester

5.7. HANDELS- OG NÆRINGSOMRÅDER

Handels- og næringsområda i Lonevåg har i dag ei tydeleg geografisk inndeling. Industri- og lagerområda i Lonevåg er i hovudsak konsentrert kring Lonevågen og Kårvika, medan handel, beverting-, kontor-, og hotellområda i Lonevåg er konsentrert i sentrum og strekk seg i nokon grad opp sentrumsaksen mot Hatland. Denne delinga er ein god føresetnad for å vidareutvikle både handel og næring i Lonevåg. Figur 41 syner dei ulike bygga regulert til handel og næring i Lonevåg. Fleire av bygga står i dag tomme.

Figur 39 Nærings- og handelsbvgg i Lonevåg

Lonevåg har i dag det beste tilbodet av detaljhandel i Osterøy kommune. Med tanke på vidare utvikling vil det vere viktig å byggje opp under og styrke dette tilbodet. Utstrekninga av handel i sentrum og fragmentering av sentrumsområda gjer at Lonevåg kan opplevast som eit område med lite aktivitet. Eit fokus på sentrumsutvikling med ein konsentrasjon av kultur- og næringstilbod, samt andre kvalitetar som torg, sjøtilgang etc. vil vere med på å styrke Lonevåg som eit handelssentrum. Å legge til rette for ein sentrumsstruktur som bygger opp under Lonevåg sentrum som 'ein stad å vere i' er ein viktig føresetnad for å auke handelen i Lonevåg. Byer og tettstader er i aukande grad stader for rekreasjon og oppleving og det er viktig å samle strategiar for handel og «byliv».

Med tanke på vidare utvikling av Lonevåg sentrum kan det vere fruktbart å bygge opp under dialogen med handelsstanden som er initiert gjennom tidlegare planarbeid.

Borge Garveri AS var lenge den største private arbeidsplassen i Osterøy og produserte lær til nasjonale og internasjonale aktører. Bedrifta hadde høg kompetanse innan kromlærproduksjon og var det siste attlevande garveriet i Osterøy kommune fram til 2010, då dei gjekk konkurs (<http://www.muho.no/osteroy-museum/prosjekt/garveriverksemd-i-nordhordland/borge-garveri>).

For utan garveriindustrien har metallindustrien vore viktig i Lonevåg og staden har i dag to bedrifter som spesialiserer seg i metallproduksjon.

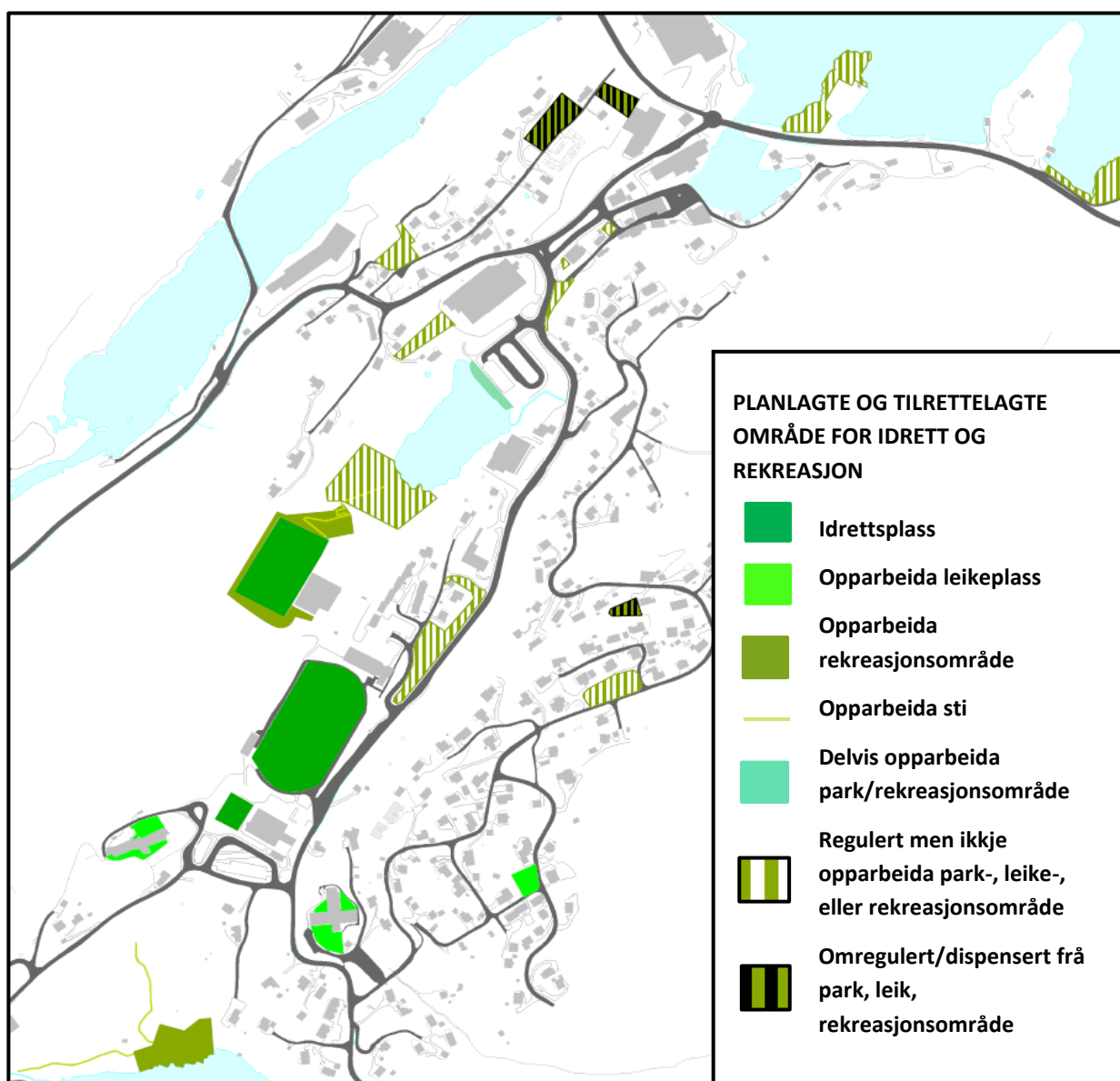
Gunnebo Anja Industrier AS er Lonevåg sin største private arbeidsplass med 69 tilsette og produserer blant anna metalltråd, kjetting og fjærer (<http://www.proff.no/selskap/gunnebo-anja-industrier-avd.-lifting/lonev%C3%A5g/byggevarer-agentur-og-en-gros/Z0IUFWUT/>).

K. Lerøy metallindustri AS vart etablert i 1957 og produserte opphavleg beslag til møbelindustrien. I dag er hovudfokuset flytta til olje- og gassnæringa og bedrifta har i dag 41 tilsette (<http://www.leroymetall.no/omoss.html>) (<http://www.proff.no/selskap/k-ler%C3%B8y-metallindustri-as/lonev%C3%A5g/-/933506797/>).

5.8. IDRETT OG REKREASJON

Lonevåg har fleire område regulert til idrett og rekreasjon i nær tilknytning til både sentrum og skule. Medan ein del område i tilknytning til barnehage og skule er opparbeidd som leike- og rekreasjonsområder er mange av desse områda i bustadfelta og i nærleik til sentrum ikkje opparbeidd. Nokre av områda er omregulert til anna føremål. Figur 41 syner område som er opparbeidd eller regulert til idrett, lek, park eller offentlig friområde t.d. badeområde. Friluftsområde er ikkje vist i figuren.

Områda som er vist i figuren er av varierende kvalitet og det vil vere naudsynt å gjere ei evaluering av kva område som har gode kvalitetar for rekreasjon, lek og idrett. Med eit auka fokus på fortetting i bustad- og sentrumsområda kan det vere fruktbart å utarbeide eit program for rekreasjon og idrettsområde i Lonevåg.

Figur 40 Planlagde og tilrettelagte område for idrett og rekreasjon

5.9. MØTEPLASSAR FOR BARN OG UNGE

Møteplassar for barn og unge i Lonevåg er i hovudsak knytt til skule og idrett. Det er få andre naturlege møteplassar i Lonevåg. I nærleik til Lonevåg sentrum er det spesielt eit behov for fleire møteplassar som kan invitere til bruk på mange tider av døgnet. Medan møteplassane burde vere mynta på barn og unge kan dei same områda leggst til rette slik at dei kan nyttast av ulike brukargrupper.

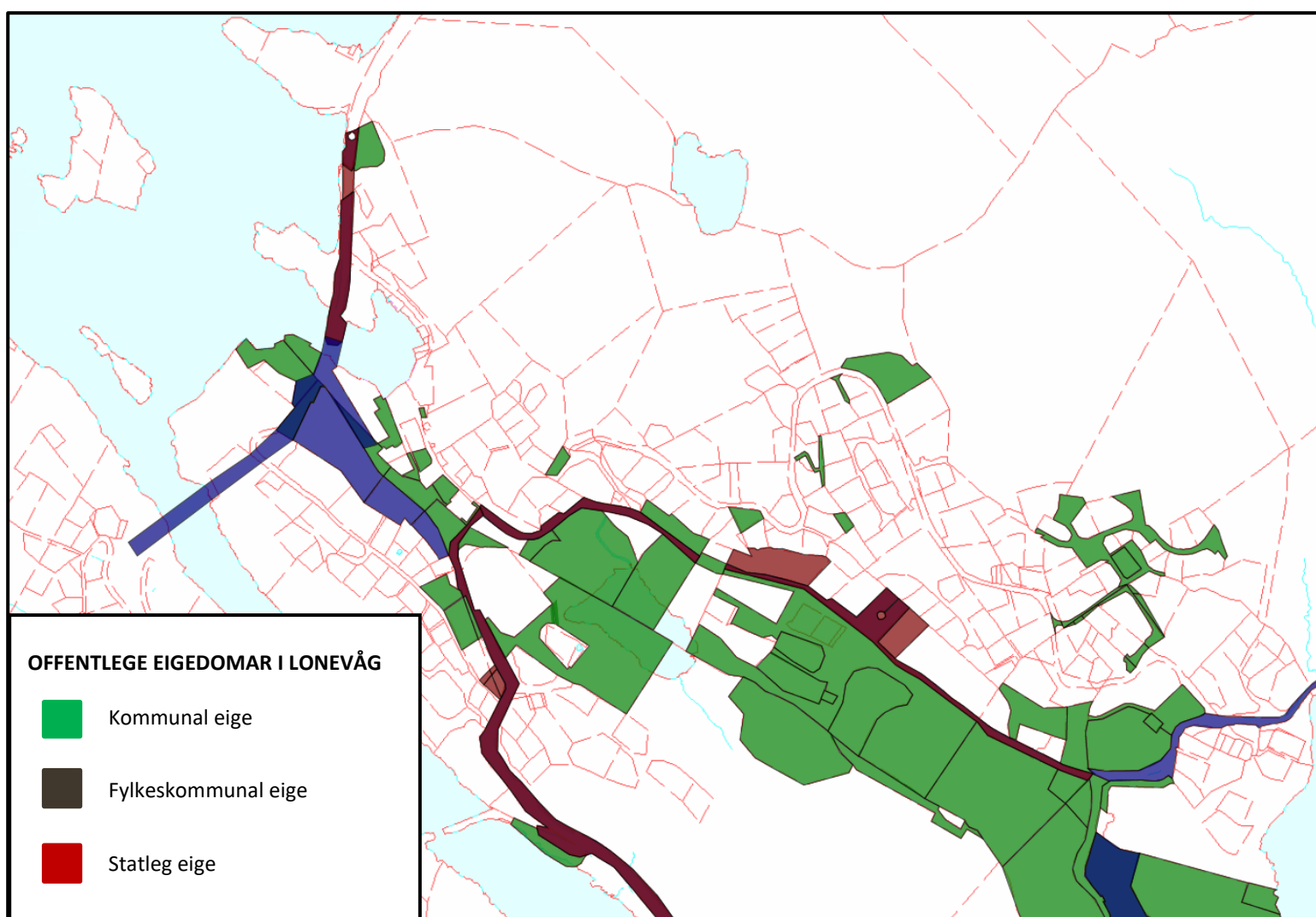
Å utvikle møteplassar som integrerer og utnyttar dei naturlege elementa og ressursane som Lonevåg har kan vere ein god måte å knyte saman Lonevåg sentrum med naturen. Torg og plassar med enkle element som kan nyttas til ulike føremål kan òg vere ein god måte å lage møteplassar som kan nyttast av ulike grupper og i ulike tidsrom. Bileta under syner ulike eksemplar på rekreasjonsområde og byrom som inviterer til mangfaldig bruk.

Bilete 8: Døme på ulike møteplassar for barn og unge

5.10. EIGEDOMSSTRUKTUR

Eigedomsstrukturen i Lonevåg består av både private og offentleg eigedomar. Figur 42 syner fordelinga av dei offentlege eigedomane i Lonevåg. Gjennom selskapet Osterøy Utbygging og kommunen sine egne eigedommar eig kommunen ei rekkje eigedomar i Lonevåg. Dette er noko som gjer kommunen til ein sentral initiativtakar med tanke på vidare utvikling av tettstaden. Det kan vere høveleg å gjere ei vurdering av kva eigedomar kommunen sjølv ønskjer å utvikle og kva fokus ein skal ha i ein slik utviklingsstrategi.

Figur 41 Offentlege eigedomar i Lonevåg (frå 2014)

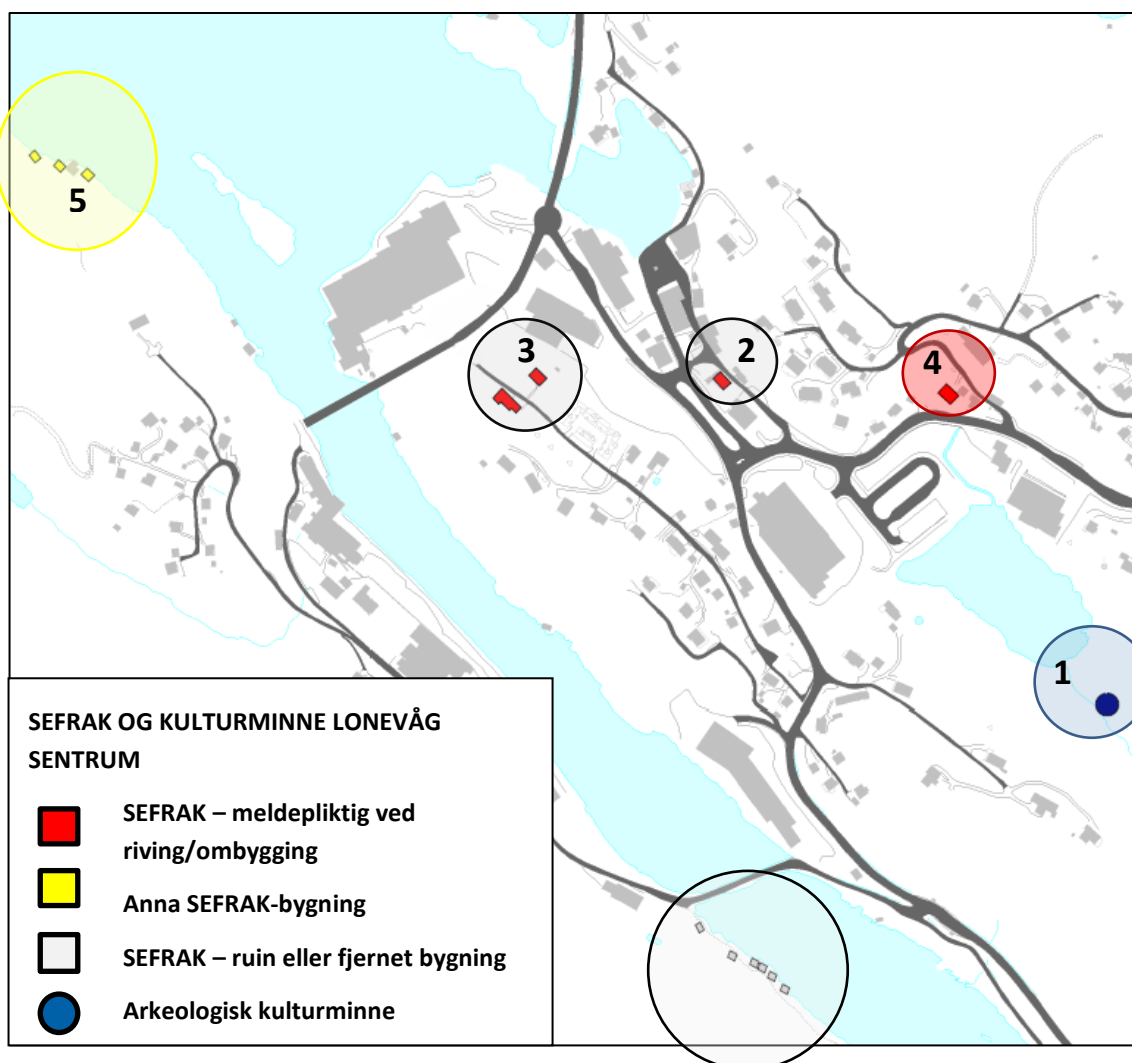
6. BYGNINGAR OG ENKELTELEMENT

6.1. KULTURMINNE OG SEFRAK

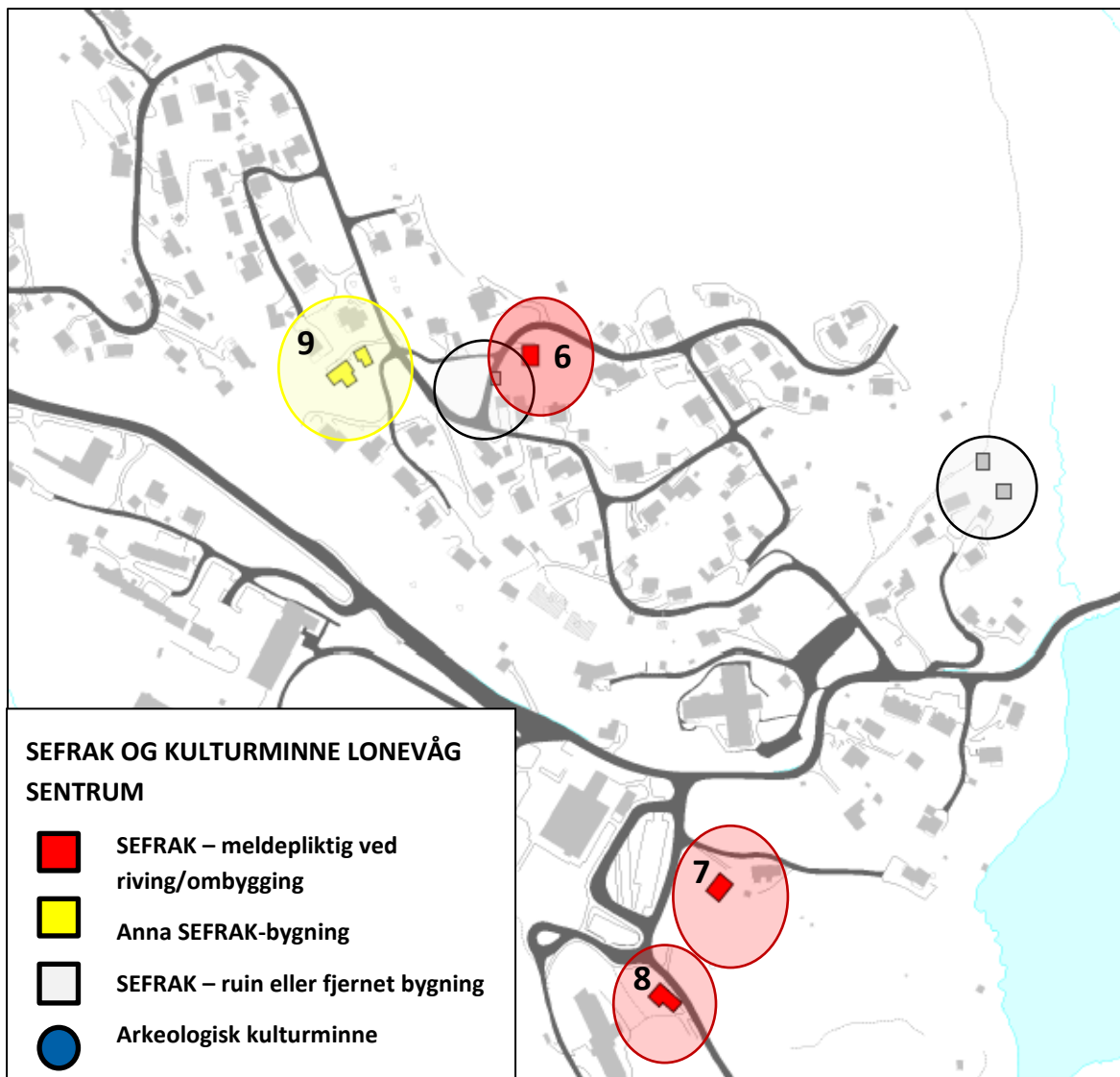
SEFRAK-registeret viser totalt 21 registrerte bygg bygd før 1900 i Lonevåg – Hatland område. Av disse er 9 bygg ruinar eller fjerna bygningar. Talet på SEFRAK-registrerte bygg er svært lågt i høve andre krinsar og stader i Osterøy, ein kommune med totalt 3500 SEFRAK-objekt. Mykje av den eldre bygningsmassen i Lonevåg vart riven kring 1970. Forutan SEFRAK-registrerte bygningar har Lonevåg eit registrert fornminne frå yngre jernalder.

SEFRAK-registeret er eit register for bygningar oppført før 1900. Bygningane er ikkje underlagt vern, men registeret fungerer som ei påminning om å gjere vurdering av vern. Registreringa av SEFRAK bygg i Lonevåg vart gjort i 1986 og det har aldri vore gjort ei vekting eller verdivurdering av desse bygga eller andre potensielle kulturminne i Lonevåg.

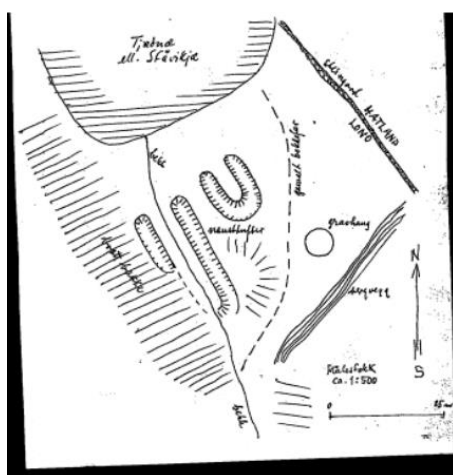
Figur 43 og 44 syner dei kartfesta SEFRAK-registrerte bygningane og fornminna i Lonevåg – Hatlandsområde. Teksten som følgjer gjev ei skildring av desse objekta.

Figur 42 SEFRAK og kulturminne Lonevåg sentrum

Figur 43 SEFRAK Hatland

Figur 44: Teikning av E. Bakka, Historisk museum

1. Inst i tjørna ligg to nausttufter og ei mannsgrav frå yngre jernalder. Arkeologiske funn frå staden er i dag på Bergen Museum. Området er i dag nedgrodd og kulturminna er lite tilgjengelig. Med utfylling i sentrum er kulturminna tatt ut av sin opphavlege kontekst. Dei kan såleis vere eit viktig historiefortellande element for staden. Professor Svein Indrelid skriv i Strilesoga:

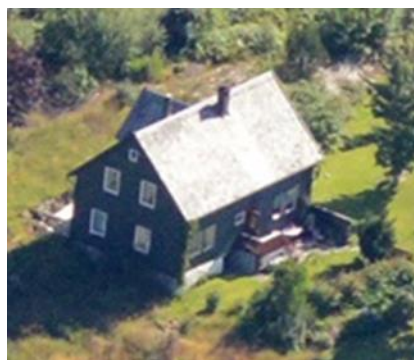
"Det kan i denne samanheng vera verdt å minna om at den største av dei to nausttuftene var heile 29 m lang. Ho er datert mellom år 700-900. I denne tufta ville eit vikingskip av storleik som Gokstadskipet makeleg få plass."

Bilete 9: Bustadhus på Solstrand

2. Bustadhus på Solstrand i Lonevåg sentrum. Huset vart bygd på Varaldsøy og flytta til Geitereim der det vart brukt som bustadhus til gruvedrifta. I ca år 1900 vart huset flytta til Lonevåg sentrum og innehald blant anna legekontor. Etter 1900 har huset vore endra fleire gonger. Huset vart rive i 2015.

3a. Våningshus på Loneneset (Neset) i Lonevåg. Bygd i perioden 1800- 1899. Huset vart vedteke rive ved bygging av ny bustad i 2014. Huset vart rive i 2015.

Bilete 10: Våningshus på Loneneset

Bilete 11: Løe på Loneneset

3b. Løa er bygd i perioden 1852-1849. Løa vart rive i 2015

Bilete 12: Bustadhus på Hatland

4. Bustadhus på Hatland bygd i perioden 1800-1899. Mogleg byggherre kan ha vore Magne Grønår (1866-1947). Påbygg truleg i frå 1912.

Bilete 13: Naust i Berdalsvika

5. Naust i Berdalsvika. Det ligg tre SEFRAK-registrerte naust i Berdalsvika. Bildet synar eit av desse nausta. Det finns lite informasjon om nausta i dette området

Bilete 14: Sumarhus/bustadhus på Hatland

6. Sumarhus/bustadhus på Hatland bygd i perioden 1800-1899, opphavleg for fast busetjing knytt til landbruk, fiske og fangst. Huset vart bygd på i 1928 og ein del endringar har vore gjort sidan då.

Bilete 15: Våningshus på Hatland

7. Våningshus på Hatland bygd i perioden 1850-1890. Byggherre var Sjur Johannessen Hatland (f. 1843). Utsiftingar vart gjort i perioden 1896-1899 og huset har vore bygd på sidan år 1900

8. Løe på Hatland bygd i perioden 1825-1849 mest truleg i år 1834. Bygd om fleire gonger. (Bilete manglar)

Bilete 16: Våningshus i Espelibakken

9. Våningshus i Espelibakken på Hatland. Hus for fast busetting knytt til landbruk, fiske og fangst. Oppført i perioden 1875-1899, mest truleg i år 1895. Bygd om fleire gonger. Løe i tilknytning til våningshuset oppført i same periode. Har vore restaurert og endra.

Kulturminna i Lonevåg har potensiale som historiefortellande element på staden og det vil vere positivt å auke tilgjenge og lesbarheita til desse. Mange av dei SEFRAK registrerte bygga i Lonevåg har gjennomgått store endringar og det vil kunne vere nødvendig å gjere ei vurdering av kva bygg ein ønskjer å bevare, sette i stand, og eventuelt verne. Forutan dei SEFRAK-registrerte bygningane i Lonevåg finns det og andre bygg som kan ha særskild verdi for staden. Bileta under syner to bygningar som bør tas med i ei eventuell vurdering av verdifulle bygningar og element på staden.

Bilete 17 Løe i Ramberget-Fossen området

Bilete 18 Naust ved Kårvika

6.2. INDUSTRIELLE KULTURMINNE

Lonevåg har historisk sett vore ein sentral plass for handels- og næringsliv. Dette synast i dagens Lonevåg kvar det er tydelege spor etter industriverksemd og spesialisert næring og handel.

Bilete 19 Hovudbygning Borge Garveri

Borge Garveri vart grunnlagt i 1889 då Ola Borge den eldre flytta gardsgarveriet inn i nybygde lokale i Kårvik. I 1940 var det 60 tilsette ved bedrifta, i 1990 om lag 90 tilsette. Bedrifta var det største garveriet på øya og ein svært viktig arbeidsplass. Garveriet var i drift fram til 2010. (Kjelde: <http://www.muho.no/osteroy-museum/prosjekt/garveriverksemd-i-nordhordland/borge-garveri>. 21.02.2017)

Industri miljøet i Kårvika i Lonevågen er eit miljø som bør vurderast i høve sin kulturhistoriske betyding for industriverksemda i Osterøy.

7. VEGEN VIDARE

7.1. VEGEN VIDARE

Føremålet med stadanalysen har vore å synleggjere Lonevåg si historiske utvikling og stadens fysiske utgangspunkt. Samstundes har ein peika på kvalitetar, utfordringar og moglegheiter i tettstaden. Dette siste kapitelet vil utgjere ei kortfatta oppsummering av dei viktigaste funna i analysen.

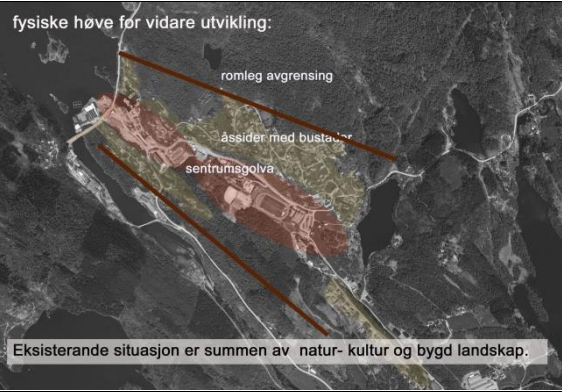
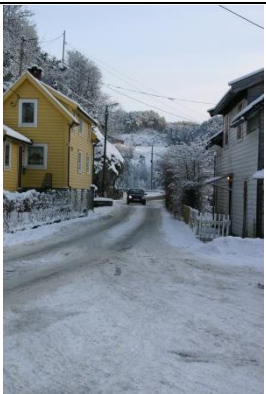
Lonevåg si historiske utvikling syner at staden har vore eit sentralt knutepunkt for handel og tenester. Tilknytinga til sjøen og sjøvegen har vore ein viktig føresetnad for staden sin etablering og la grunnlaget for at Lonevåg utvikla seg som en industristad på 1900-tallet. Medan Lonevåg i dag fortsatt er eit senter for handel og tenester i kommunen, har staden sin tilknyting til sjøen vorte svekka.

Lonevåg si lokalisering i eit dalføre inst i ein våg er typisk for mange tettstadar på vestlandet. Utfyllinga av Hatlandsvågen er heller inga uvanlig praksis og har vore nytta mange stader for å bøte på trongen for plass i tronge dalsøkk. Lonevåg er likevel særskild i den forstand at staden har eit stort nedbørsfelt og er utsatt for flaum ved mykje nedbør og snøsmelting. Med havnivåstiging og auke i nedbør utgjør dette ei særskild utfordring i Lonevåg sentrum. I vidare planarbeid er det potensiale for å nytta dei blå-grøne strukturane som ein ressurs og som kvalitetar i den vidare utviklinga av Lonevåg som tettstad.

Vegplanlegginga i Lonevåg ber preg av Osterøy si topografiske utforming. Medan Lonevåg er eit knutepunkt for trafikk i kommunen er den eksisterande vegsituasjonen ein utfordring for å utvikla gode kvalitetar i Lonevåg sentrum. Mange 'tomrom' og ein fragmentert gang- og sykkelstruktur gjer at sentrum ikkje inviterer til mykje aktivitet utover bilbasert kommunikasjon. For å kunne utvikla eit levande sentrum i Lonevåg må ein ta tak i desse utfordringane og bygge opp under gode løysingar for gåande og syklande.

Fordelinga av bustadområde, tenester, handel og rekreasjonsområder i Lonevåg pregast av dei topografiske skilnadane på staden og den langstrakte sentrumsaksen som strekker seg opp mot Hatlandsområdet. Det er ei tydelig todeling mellom området på Hatland med mange teneste- og rekreasjonsområde og Lonevåg sentrum med handel- og tenestetilbod. Sentrum har særskilde utfordringar knytt til organiseringa av bygningar og uterom. Sentrum er i dag fragmentert og ber preg av møte mellom den gamle handelstaden og nyare utvikling. Ved å tydeleggjere gatestrukturen i sentrum, klårgjere offentlege rom og møteplassar er det potensiale for å skape gode føresetnadar for eit levande sentrum i Lonevåg. På grunn av mange 'tomrom' og få heilskaplege område gjer dette mange moglegheiter for vidare utvikling i Lonevåg sentrum. '

7.2. KORLEIS GJENSKAPE EIT LEVANDE LONEVÅG ?

Forhalde seg til eksisterande struktur	Staden sin topografiske - ramme for utvikling	fysiske høve for vidare utvikling:
Tilpass utbygging	Havnivåstigning- Avgrensing eller	 kvalitet?
Byggje på det unike med Lonevåg	<i>Kva er fortellinga om staden?</i>	
Ta vare på spor frå fortida	Fortida gir ei kjensle av å vere på ein stad som er større enn ein sjølv- noko autentisk	
Synleggjere Lonevåg som ein stad ved naturen og sjøen		

Tydeleggjere infrastruktur - dei mjuke trafikantane - bilen - parkering	Samanheng for dei mjuke trafikantane - å kunne rusle i sentrum	
Legge til rette for gode møteplassar	 	Tilfeldige møter og torgplassen – to ulike storleikar. <i>Korleis treff folk kvarandre i Lonevåg? Når dei er mange og når dei er nokre få?</i>
Byggje rom i staden for grenser	–lage romelege overgangar i staden for grenser - Eksisterande bygningar kan og brukast aktivt ved å aktivisere fasadene mot dei områda ein ynskjer å legge til rette med møteplassar og torgfunksjon.	
Byggje opp under urbane kvalitetar	- variasjon - samansett - treffstader - 'ta ein kaffi'	

**TA VARE PÅ
BYGGE og
HENTE FRAM**

KVALITETER

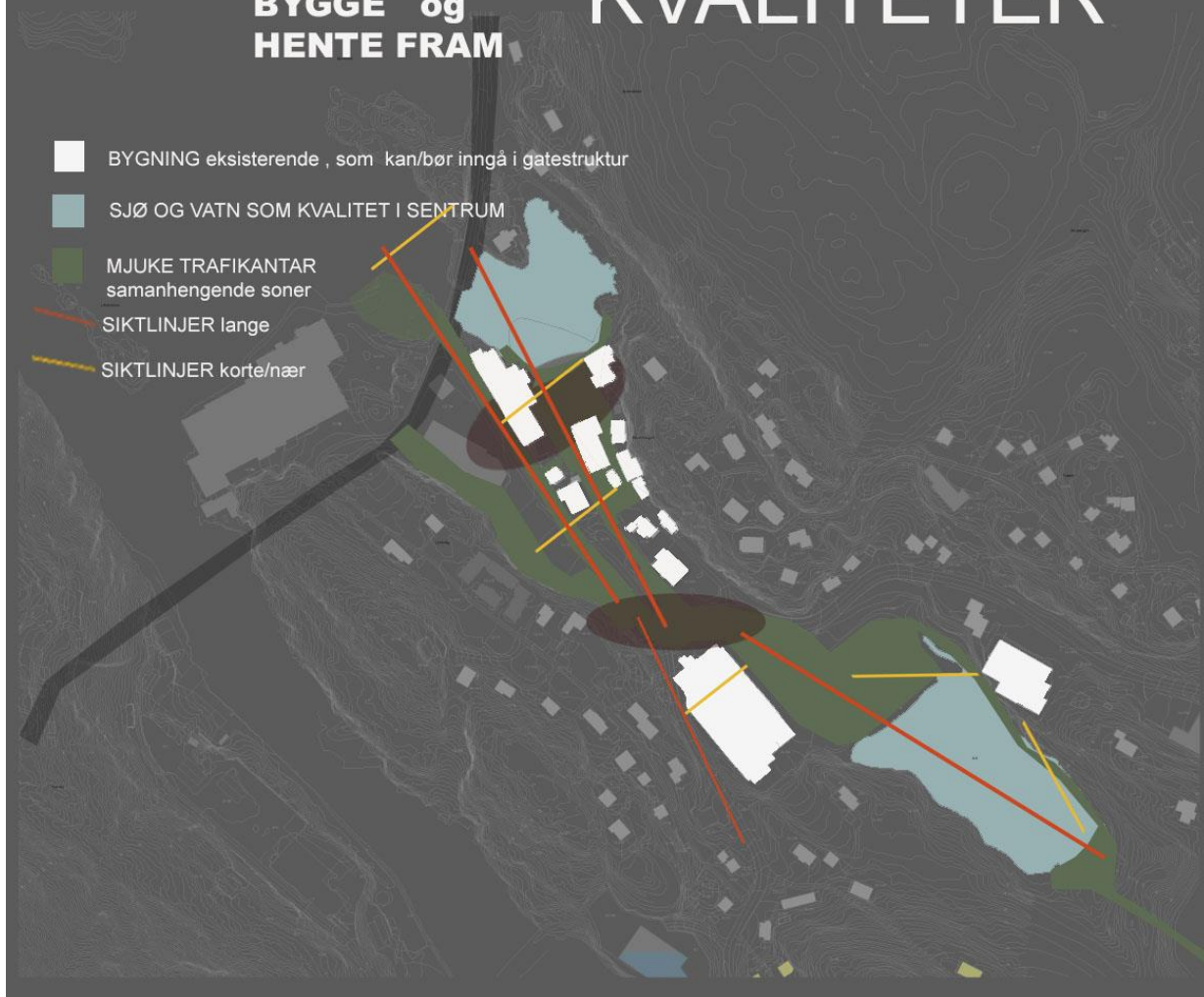
■ BYGNING eksisterende , som kan/bør inngå i gatestruktur

■ SJØ OG VATN SOM KVALITET I SENTRUM

■ MJUKE TRAFIKANTAR
samanhengende soner

— SIKTLINJER lange

— SIKTLINJER korte/nær

BILETELISTE

Bilete 1: Analysa si geografiske avgrensing.....	8
Bilete 2: Lonevåg, 1911 (Njåstad & Solberg 2006)	14
Bilete 3: Lonevåg, 1930 (Njåstad & Solberg, 2006)	15
Bilete 4: Lonevåg, 1997 (Vatle, 1997)	18
Bilete 5: Lonevåg, 1963 (Njåstad & Solberg, 2006).	18
Bilete 6: Lonevåg, 1964	37
Bilete 7: Utval av bygg og fasadar i Lonevåg sentrum	39
Bilete 8: Døme på ulike møteplassar for barn og unge.....	45
Bilete 9: Bustadhus på Solstrand.....	50
Bilete 10: Våningshus på Loneneset	50
Bilete 11: Løe på Loneneset	50
Bilete 12: Bustadhus på Hatland	50
Bilete 13: Naust i Berdalsvika.....	51
Bilete 14: Sumarhus/bustadhus på Hatland	51
Bilete 15: Våningshus på Hatland	51
Bilete 16: Våningshus i Espelidbakken	51
Bilete 17 Løe i Ramberget-Fossen området	52
Bilete 18 Naust ved Kårvika.....	52
Bilete 19 Hovudbygning Borge Garveri	53

FIGURLISTE

Figur 1 Osterøy kommune i regionen (kart frå regional plan for attraktive senter i Hordaland)	6
Figur 2 Osterøy kommune.....	6
Figur 3 Kart – Lonevåg (ca 1930) (Njåstad & Solberg, 2006).....	11
Figur 4 Oversiktskart over Lonevåg.....	11
Figur 5 Kart over Lonevåg frå 1859	13
Figur 6: Postvegar Osterøy	13
Figur 7: Fjerdingsvegmerke i Osterfjorden.....	13
Figur 8 Funksjonar i Lonevåg sentrum, 1942	16
Figur 9 Funksjonar i Lonevåg, 1950.....	16
Figur 10 Herads- og prestegjeldsgrenser på Osterøy.....	17
Figur 11 Utfylling av Lonevåg sentrum.....	18
Figur 12 Lonevåg grunnkrins (Frå Folketeljingane i Noreg og Statestikk i vest).....	20
Figur 13 Landskap i og kring Lonevåg.....	22
Figur 14 Tverrprofiler - landskapsromma Lonevågen og Hatlandsvågen.....	22
Figur 15 Digitalt markslag - Lonevåg - Hatland	23
Figur 16 Dalføret Lonevåg - Hatland	23
Figur 17 Topografiske nivå Lonevåg - Hatland	24
Figur 18 Tilgjengeleg strandsone i Lonevåg	25
Figur 19: Lonevåg	25
Figur 20 Sentrum med 3 m og 5 havnivåstigning.....	25
Figur 21 Blå-grøn struktur i Lonevåg sentrum.....	26
Figur 22: Lonevåg sentrum sett frå Kårvika med ny fylkesveg frå Hauge	28
Figur 23 Overordna vegstruktur i Lonevåg.....	28
Figur 24 Kollektivtrafikk i Lonevåg sentrum	29
Figur 25 Bussruter i Osterøy.....	29
Figur 26 Parkering i Lonevåg sentrum.....	30
Figur 27 Gang- og sykkel felt i Lonevåg sentrum	31
Figur 28 Gang- og sykkel felt - sentrumsaksen Lonevåg - Hatland.....	31

Figur 29 Barnetråkkregistreringar i Lonevåg.....	32
Figur 30 Sentrumsakse med nærliggande bustadområde	34
Figur 31 Organisering av arealføremål.....	34
Figur 32 Brotområder Lonevåg - Hatland.....	35
Figur 33 Brotområder i Lonevåg sentrum	35
Figur 34 Brot i tid - Lonevåg sentrum.....	36
Figur 35 Tverrsnitt Lonevåg sentrum	37
Figur 36 Sentrumsrom	38
Figur 37 Bustadområder i Lonevåg	40
Figur 38 Organisering av offentlege og private tenester	41
Figur 39 Nærings- og handelsbygg i Lonevåg.....	42
Figur 40 Planlagde og tilrettelagte område for idrett og rekreasjon	44
Figur 41 Offentlege eigedomar i Lonevåg (frå 2014)	46
Figur 42 SEFRAK og kulturminne Lonevåg sentrum	48
Figur 43 SEFRAK Hatland.....	49
Figur 44: Teikning av E. Bakka, Historisk museum	49

KJELDER

Hordaland fylkeskommune (2016). *Fylkesprognosar Hordaland 2016-2040: Befolkning*.

Hordaland fylkeskommune (2014). *Regional plan for attraktive senter i Hordaland – senterstruktur, tenester og handel*.

Indrelid, S. (1996). *Strilesoga: Nord- og Midthordaland gjennom tidene. Vol. 1: Frå Steinalder til Vikingtid*, Bergen: Eide.

K. Lerøy metall as: <http://leroymetall.no/hjem/omoss.html> 21.02.17

Miljøverndepartementet (1993). *T-986 Stedsanalyse – Innhold og Gjennomføring*.

Njåstad, M. og Jon Solberg (2006). *Gamle Lonevåg*. Valestrand: Osterøy Sogelag.

Norconsult (2006). *Notat Overvannskulvert Lonevåg – Kapasitetsberegning*.

Osterøy kommune og Fylkesmannen i Hordaland (2005). *Kartlegging og verdisetting av Naturtypar i Osterøy*.

Osterøy museum : <http://www.muho.no/osteroy-museum/prosjekt/qarveriverksemd-i-nordhordland/borge-qarveri> 21.02.17

Osterøy vidaregåande skule : <http://www.hordaland.no/osteroyvgs> 21.02.17

Proff.no: <http://www.proff.no/selskap/gunnebo-anja-industrier-avd.-lifting/lonev%C3%A5g/byggevarer-agentur-og-en-gros/Z0IUFWUT/> 21.02.17

Proff.no: <http://www.proff.no/selskap/k-ler%C3%B8y-metallindustri-as/lonev%C3%A5g/mekaniske-verksteder/Z0IRK0OU/> 21.02.17

Vatle, L. (1997) *Osterøyboka*. Osterøy: ABC-Forlaget Osterøy AS.

Statistisk sentralbyrå : <https://www.ssb.no/arealbruk/> 21.02.17